

POLOVODIČOVÉ DIODY

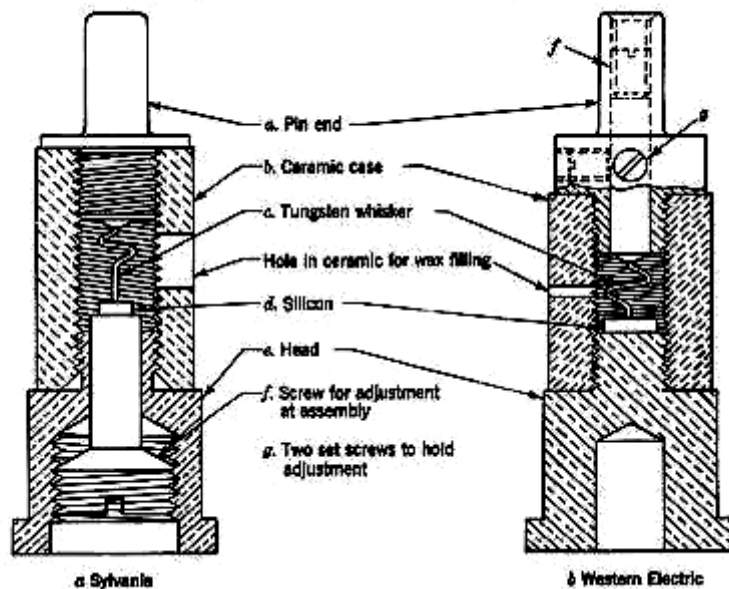
Nejjednodušší a nejstarší součástky s přechodem PN

Historické – stykové usměrňovače (PbS, CuO, Se)
galenit, kuproxid, selen

Hrotové diody

Polysilicon microwave diodes, c. 1945

(Rad. Lab v. 15)

Směšovací a detekční diody pro 3 cm

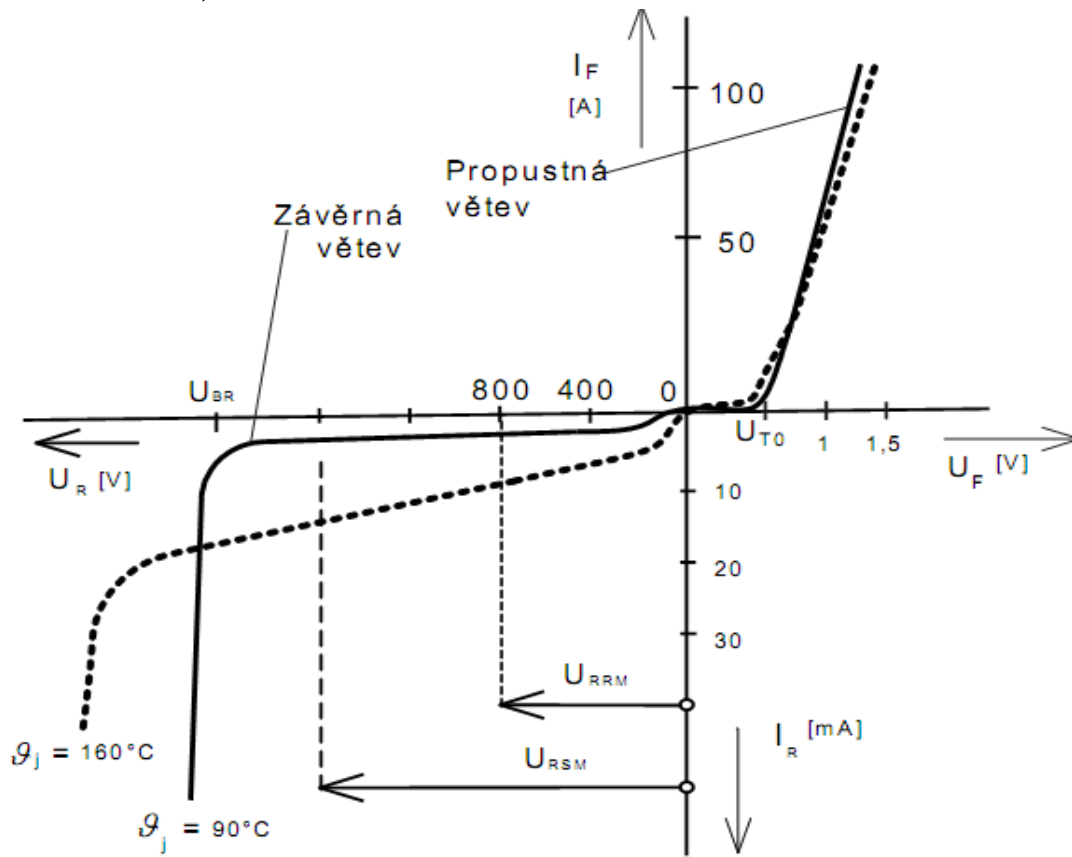
Současné diody PLOŠNÉ, vyráběné různými technologiemi

VLASTNOSTI vždy se trochu liší od ideálního přechodu PN

Charakteristiky jsou teplotně závislé

Závěrný směr- nárůst proudu při nižším napětí, nárůst průrazného napětí

Propustný směr- klesá prahové napětí, roste diferenciální odpor (Snížení injekční účinnosti)

ZÁVĚRNÝ SMĚR

Pro malá napětí $U_R \ll U_{BR}$

Proud způsobený minoritními nosiči $\rightarrow$ difuzní proud roste s teplotou, nezávisí na napětí:

$$I_R = I_{R0} \exp[\delta(\nu_1 - \nu_0)]$$

Proud způsobený majoritními nosiči – generačně rekombinační proud roste s teplotou, $\rightarrow$ proud ROSTE i při růstu napětí ROSTE, je DOMINANTNÍ

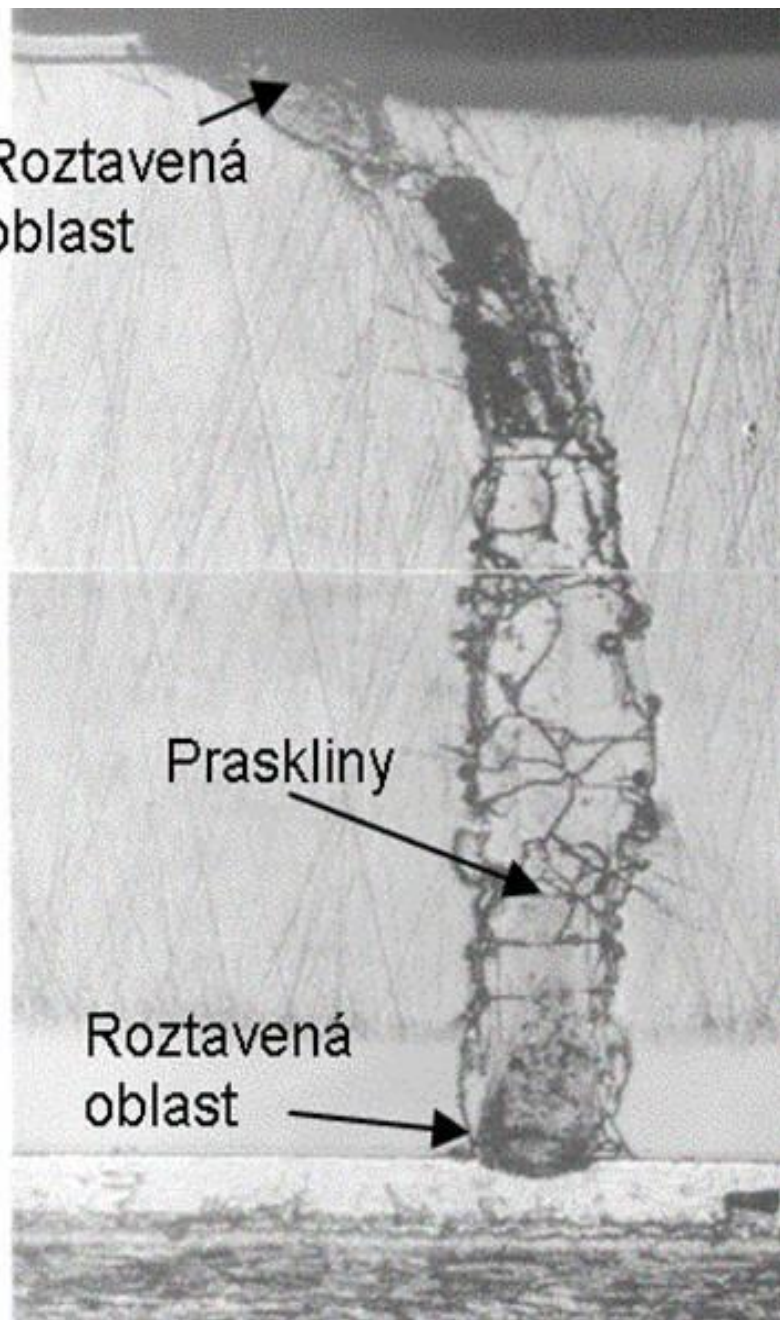
Pro větší napětí $U_R \leq U_{BR}$ vlivem nárazové ionizace dochází k lavinovému jevu – elektron s velkou energií při nárazu vytváří další nosiče náboje a dochází k nárůstu proudu. Lavinový děj (lavinový průraz) není destruktivní, pokud při něm nedojde k absorpci velké energie v malém objemu přechodu.

Tepelný průraz (druhý průraz) vzniká dále vlivem kladné zpětné vazby vzrůstem proudu I_R při vzrůstu teploty a současným vzrůstem teploty ztrátovým výkonem. Dojde ke vzniku mesoplasmy (místa s nárůstem proudové hustoty o několik řádů) a destrukci struktury jejím roztavením nebo popraskáním vlivem tepelného šoku

Roztavená
oblast

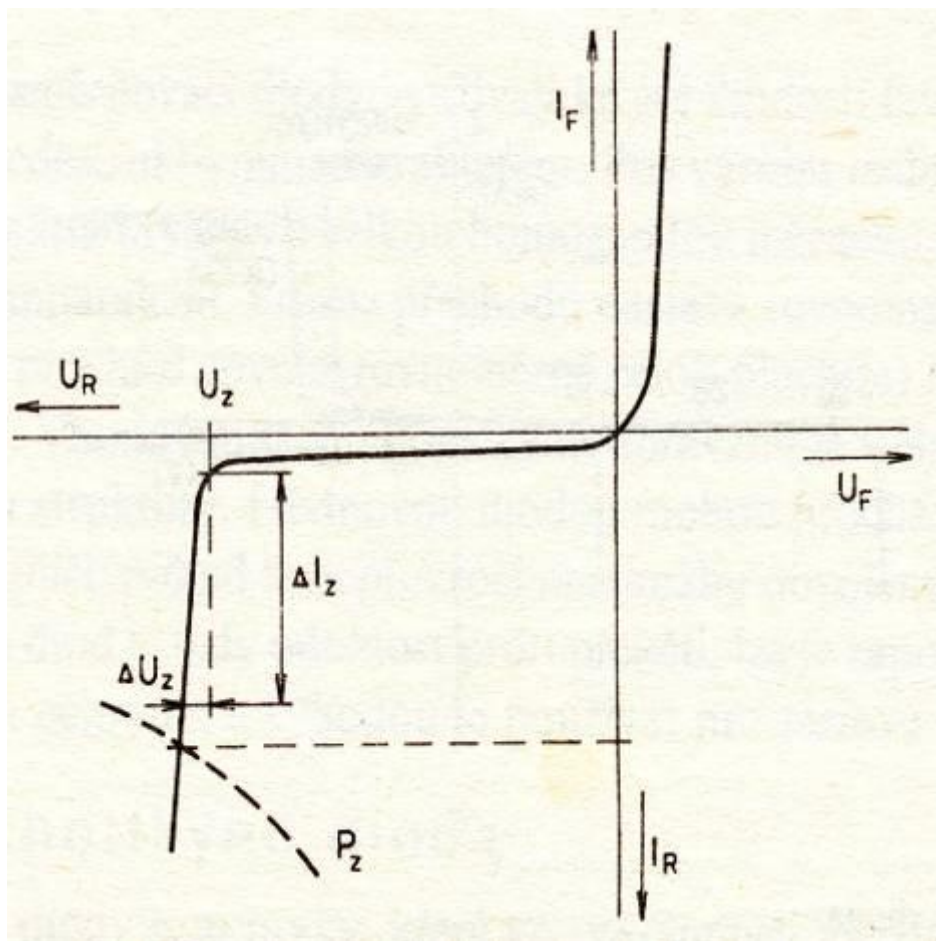
Praskliny

Roztavená
oblast

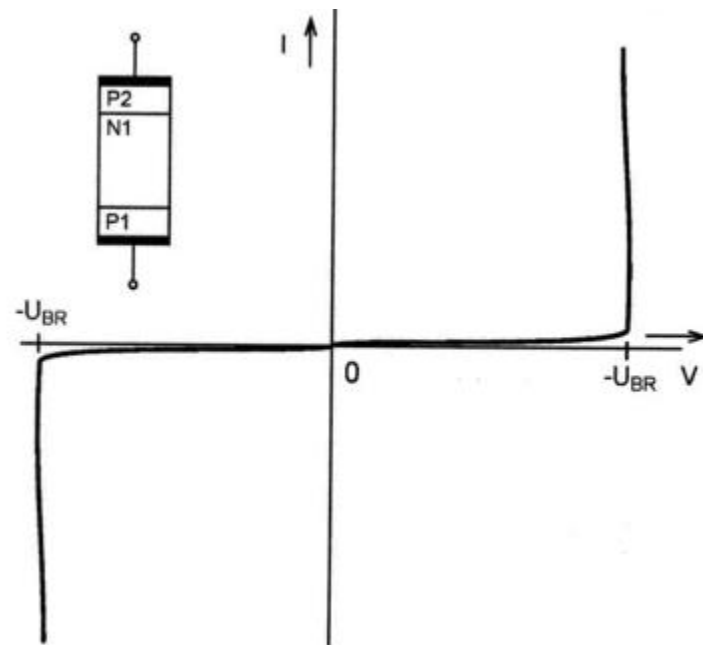

ZENEROVY DIODY PRO STABILIZACI

Pracují v oblasti laviny, závěrné napětí na diodě je prakticky konstantní, nezávislé na proudu

Dvě diody antiseriově proti sobě –
symetrická VA charakteristika
užití jako omezovač přepětí
střídavá dioda, transil, suppressor

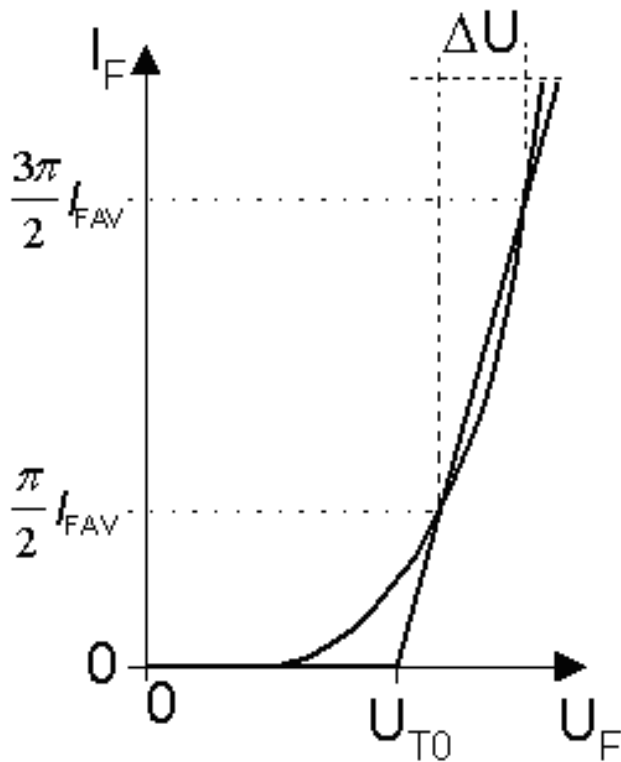

PROPUSTNÝ SMĚR

Proud přenáší difuzní i generačně-rekombinační složka

$$I = I_0 \left[e^{\frac{U}{U_0}} - 1 \right]$$

I_0 nasycený zbytkový proud
 $U_0 = kT/e$ teplotní napětí, 26 mV při 25° C, 30 mV při 75° C

$$U_F = U_{(T0)} + r_T I_F$$

r_T diferenciální odpor

definice pro usměrňovače:

$$r_T = \frac{\Delta U_F}{\pi I_{FAV}}$$

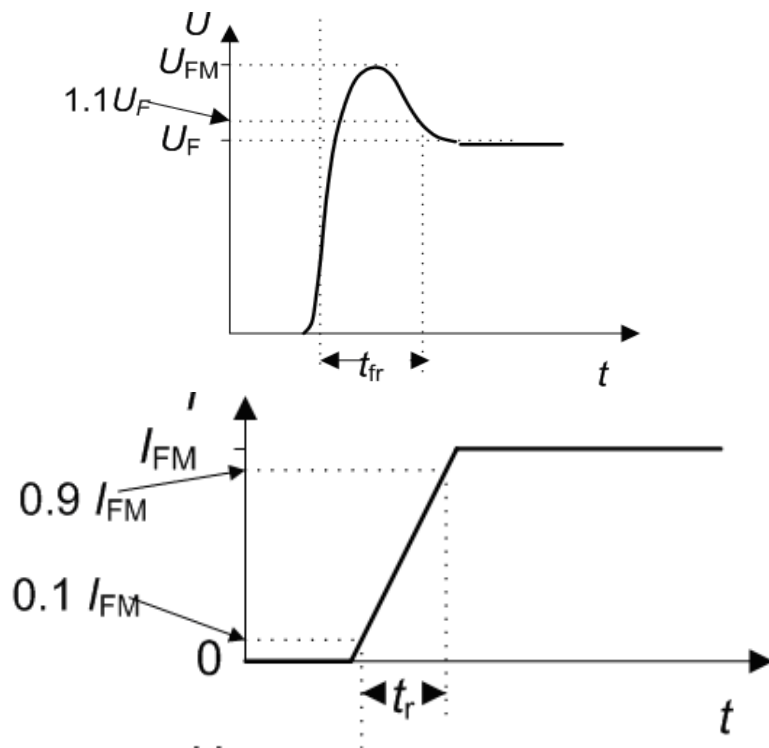
$U_{(T0)}$ klesá s rostoucí teplotou

r_T roste s rostoucí teplotou

DYNAMICKÉ PROCESY

SPÍNÁNÍ proud diodou v propustném směru je vynucen vnějším obvodem, který může dodat velké napětí

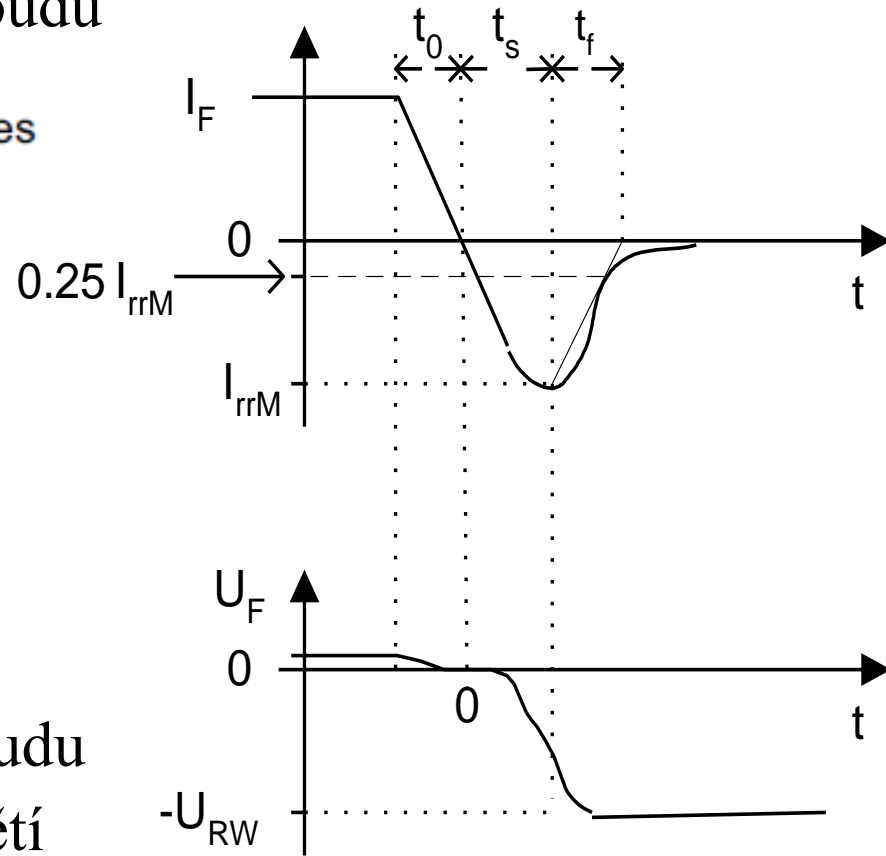
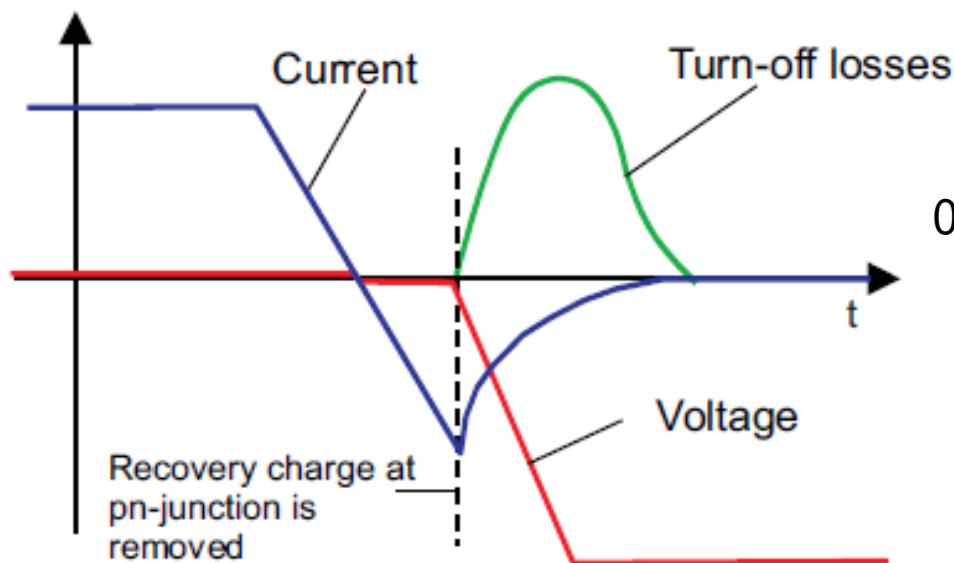
Jev charakterizují parametry (i když se na to často kašle)

t_{fri} doba proudového propustného zotavení, tj. čas nárůstu proudu z $0,1 I_F$ na $0,9 I_F$

t_{fru} doba napěťového propustného zotavení, tj. čas poklesu napětí od počátku impulsu na $1,1 U_F$

ROZPÍNÁNÍ

Dioda je pomalá - čas potřebný k rekombinaci nerovnovážných nosičů náboje je delší než doba poklesu proudu

t_0 doba poklesu propustného proudu

t_s doba zpoždění závěrného napětí

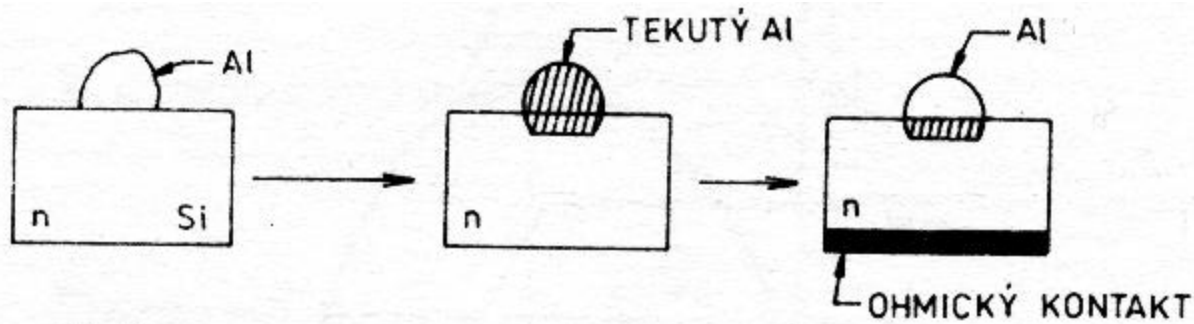
t_f doba poklesu závěrného proudu

$t_s + t_f = t_{rr}$ doba zotavení

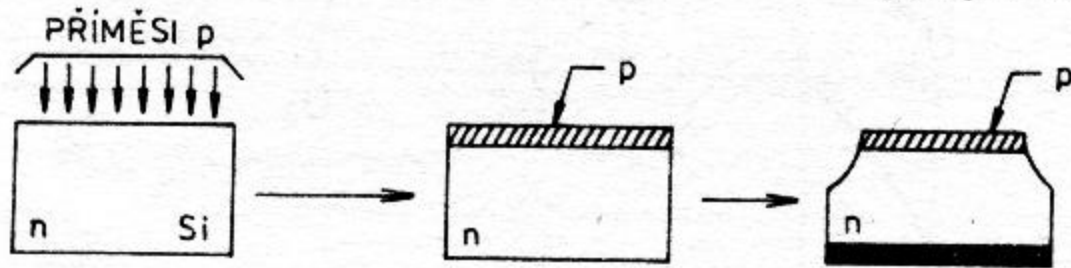
I_{rrM} špičková hodnota proudu závěrného zotavení

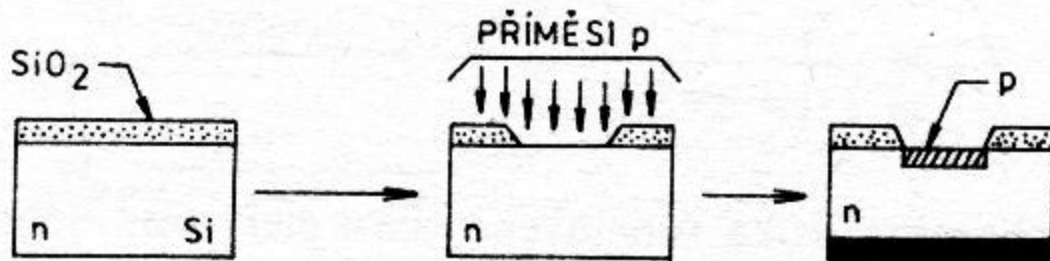
STRUKTURY DIOD

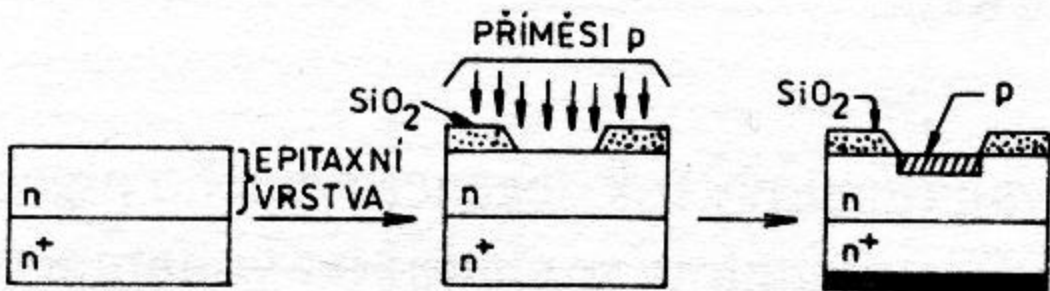
SLITINOVÁ

DIFUZNÍ MESA

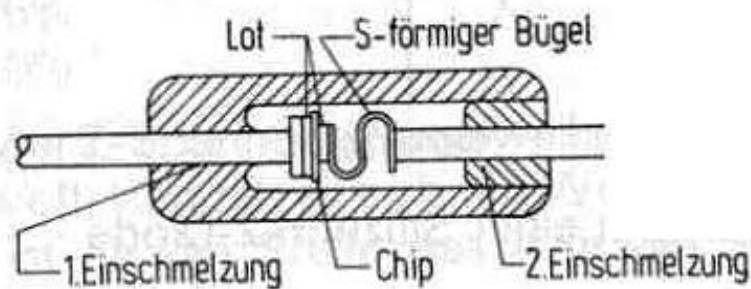
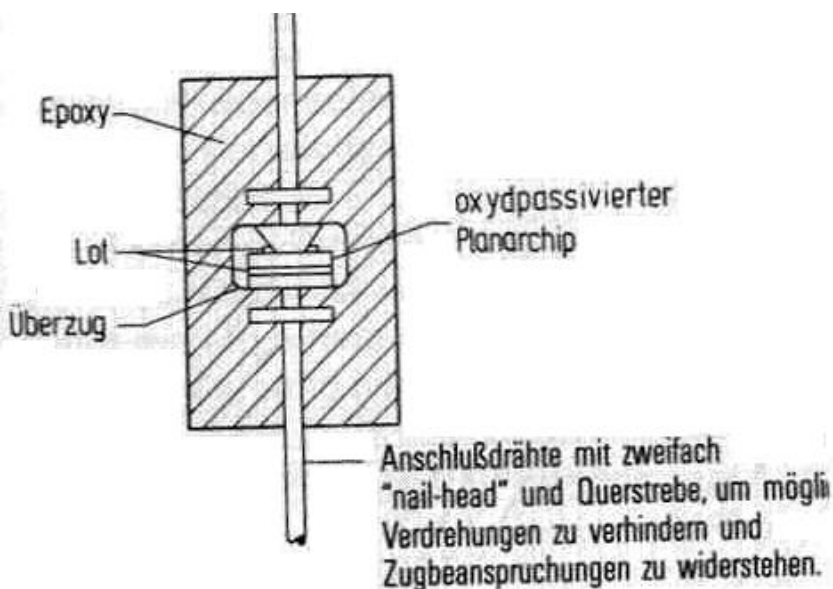

DIFUZNÍ PLANÁRNÍ

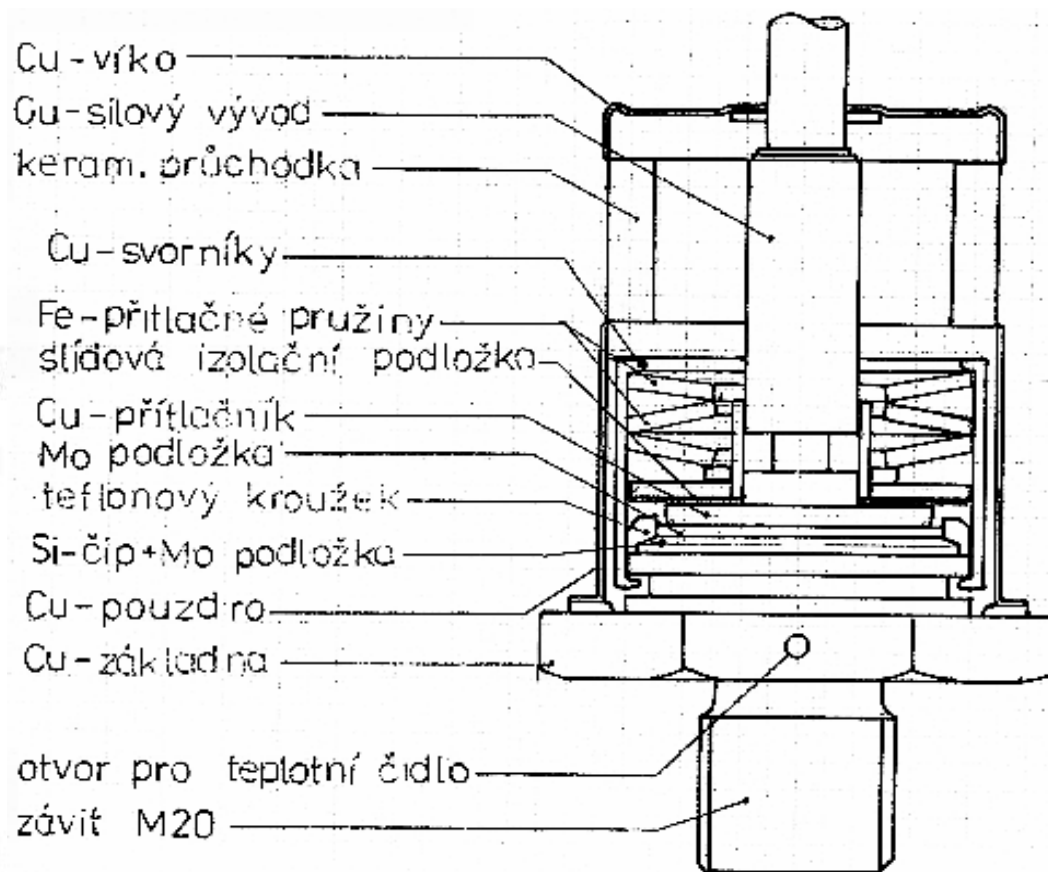

DIFUZNÍ PLANÁRNĚ
– EPITAXNÍ

DIODY MALÉHO VÝKONU

SESTAVA VÝKONOVÉ DIODY

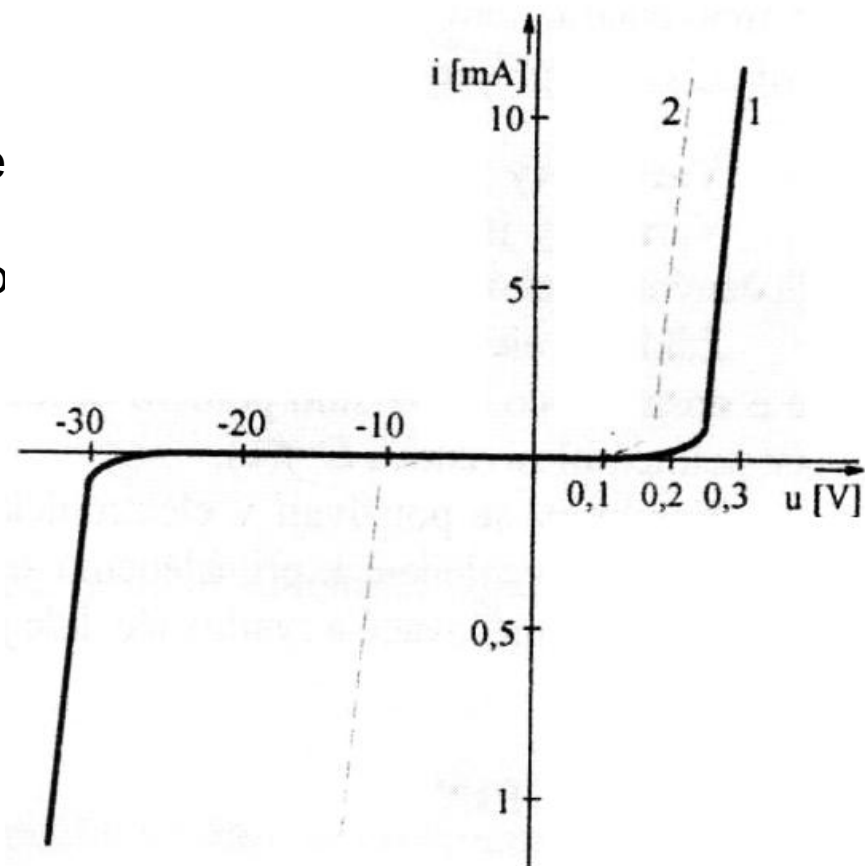
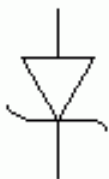

SCHOTTKYHO DIODY

Usměrňující kontakt polovodič-kov - k přenosu náboje dochází pouze majoritními nosiči

Realizace: kontakt hrotu, přivařený hrot,
napařený kov - Schottkyho dioda

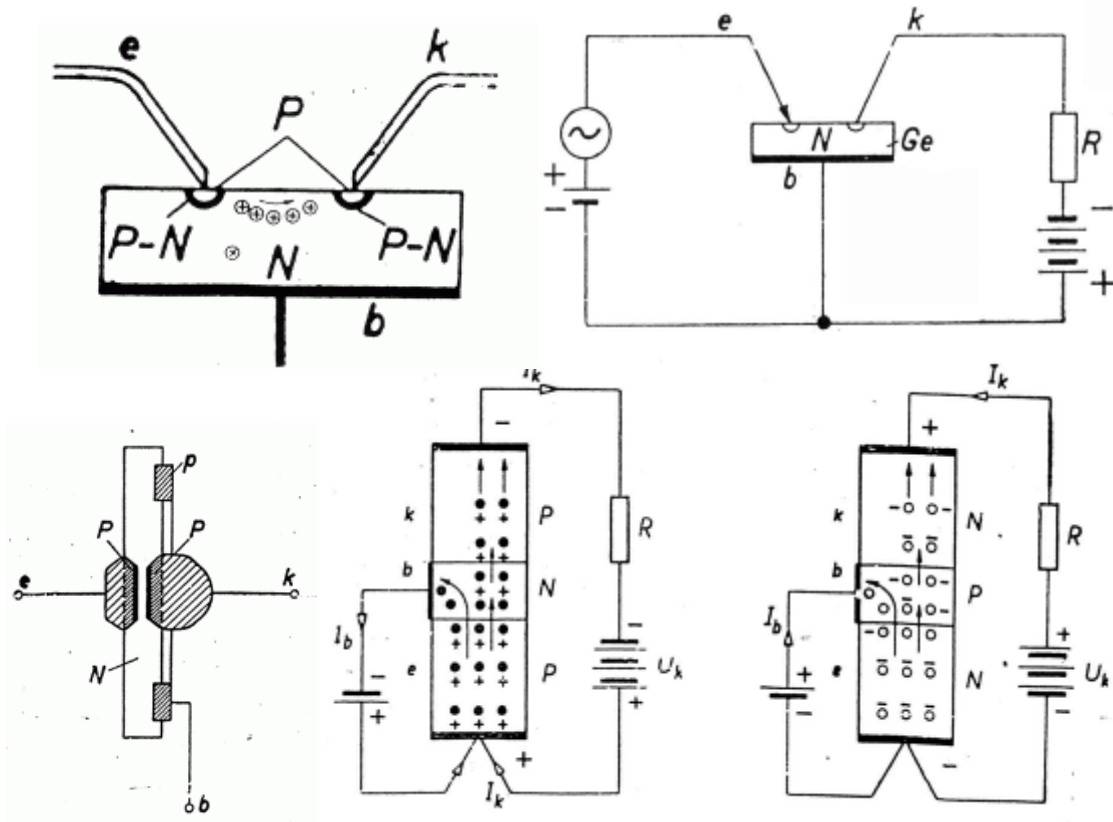
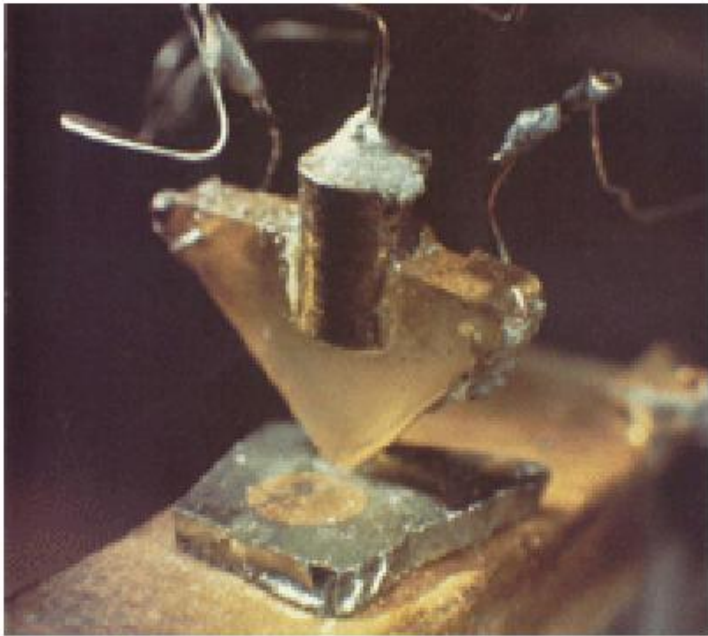
Dioda má nižší prahové napětí v propustné části charakteristiky, je o několik řádů rychlejší než dioda s přechodem PN, Za to platí velmi nízkým závěrným napětím, obvykle do 100 V

PN TRANZISTORY

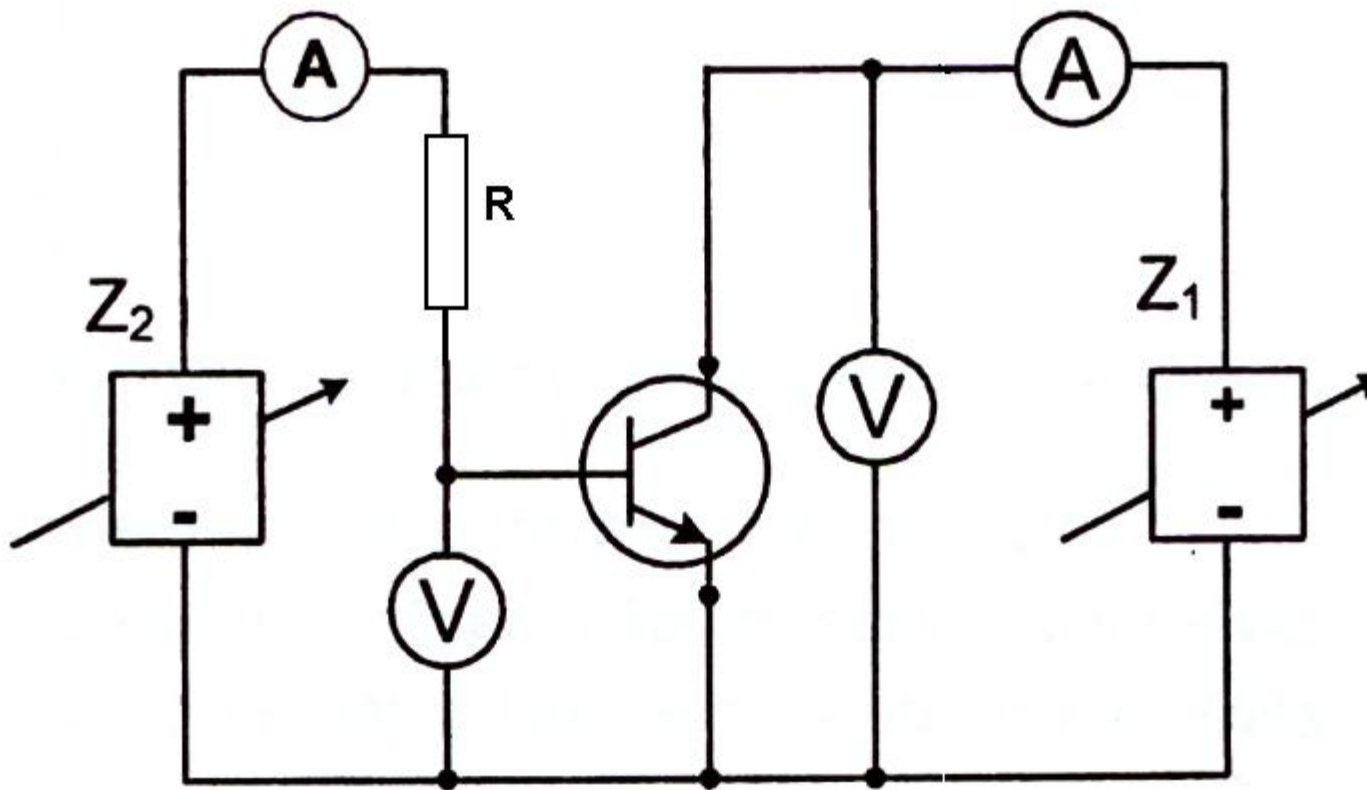
Součástky s dvěma přechody PN, které jsou tak blízko sebe, že tok nosičů náboje v jednom, ovlivňuje i tok nosičů náboje v druhém. (SHOCKLEY 1949)

HROTOVÝ TRANZISTOR

Slitinový tranzistor

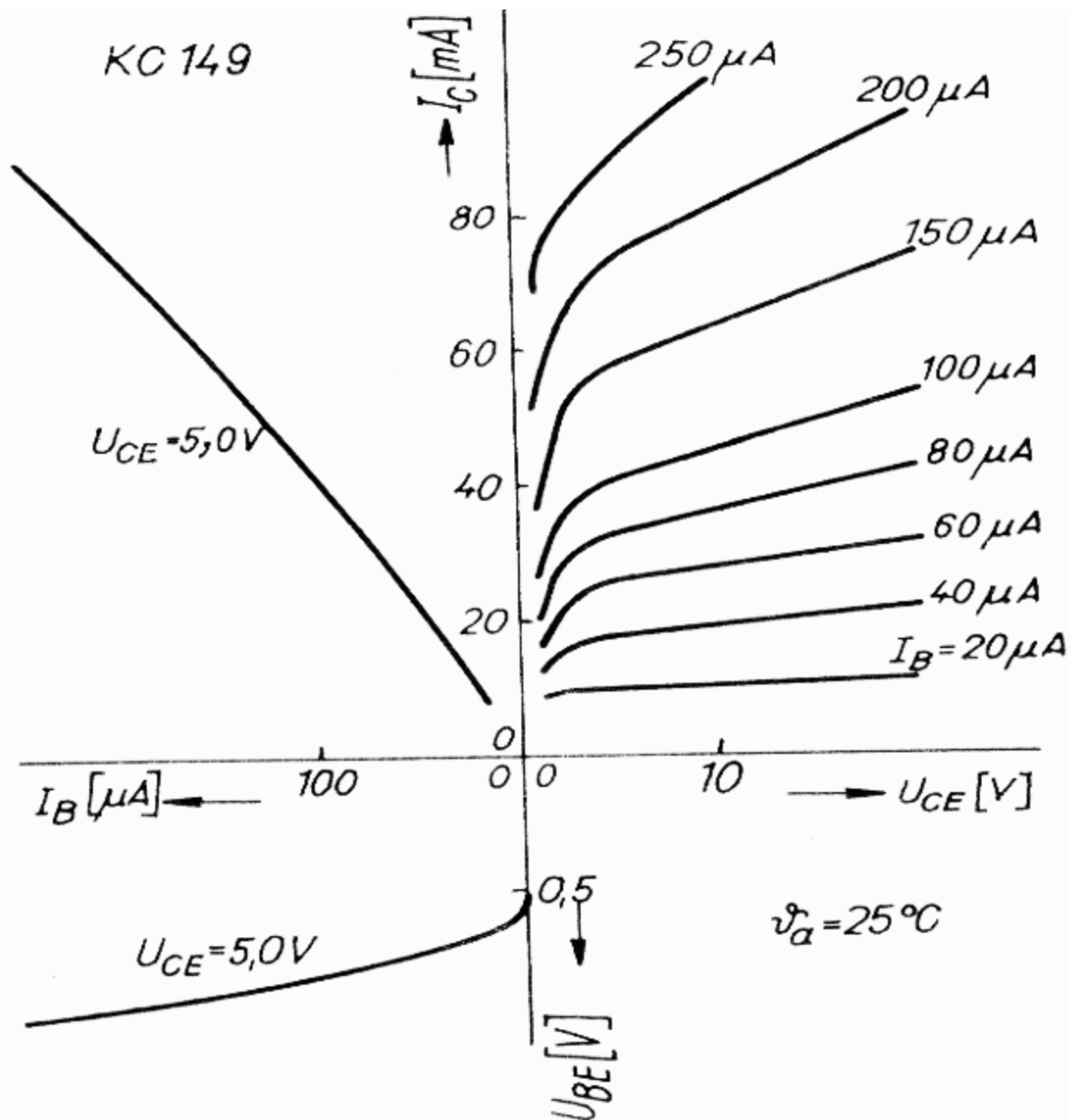
CHARAKTERISTIKY TRANZISTORU

Měření výstupních charakteristik při konstantním I_B : I_B je nastavován zdrojem Z_2 , U_{CE} je měněn zdrojem Z_1 a odečítá se závislost I_C na U_{CE} .

Měření přenosových charakteristik při konstantním U_{CE} : U_{CE} je nastavován zdrojem Z_1 , I_B je měněn zdrojem Z_2 , odečítá se závislost I_C na I_B při konstantní velikosti U_{CE}

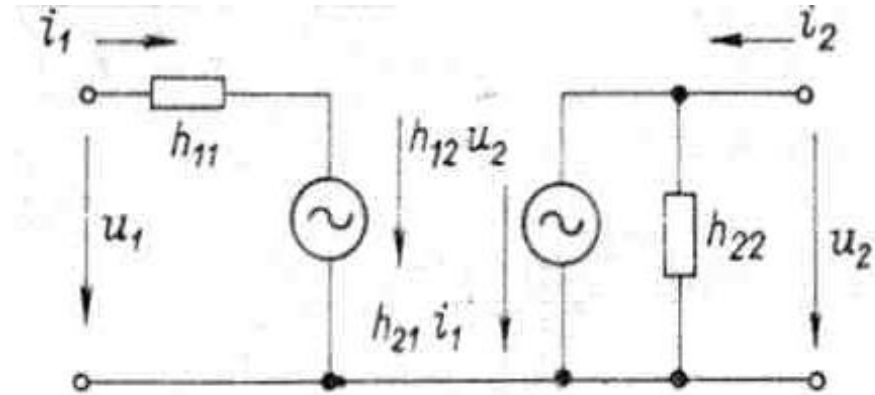
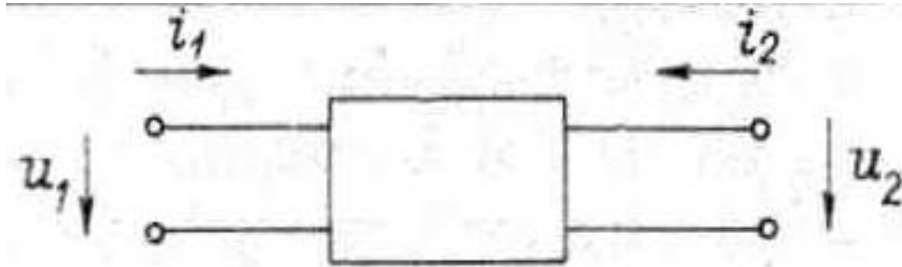
SOUSTAVA STATICKÝCH CHARAKTERISTIK

POPIS POMOCÍ DVOJBRANU

HYBRIDNÍ PARAMETRY

h_{11} vstupní impedance

h_{12} zpětný napěťový poměr

h_{21} proudový zesilovací činitel

h_{22} výstupní admitance

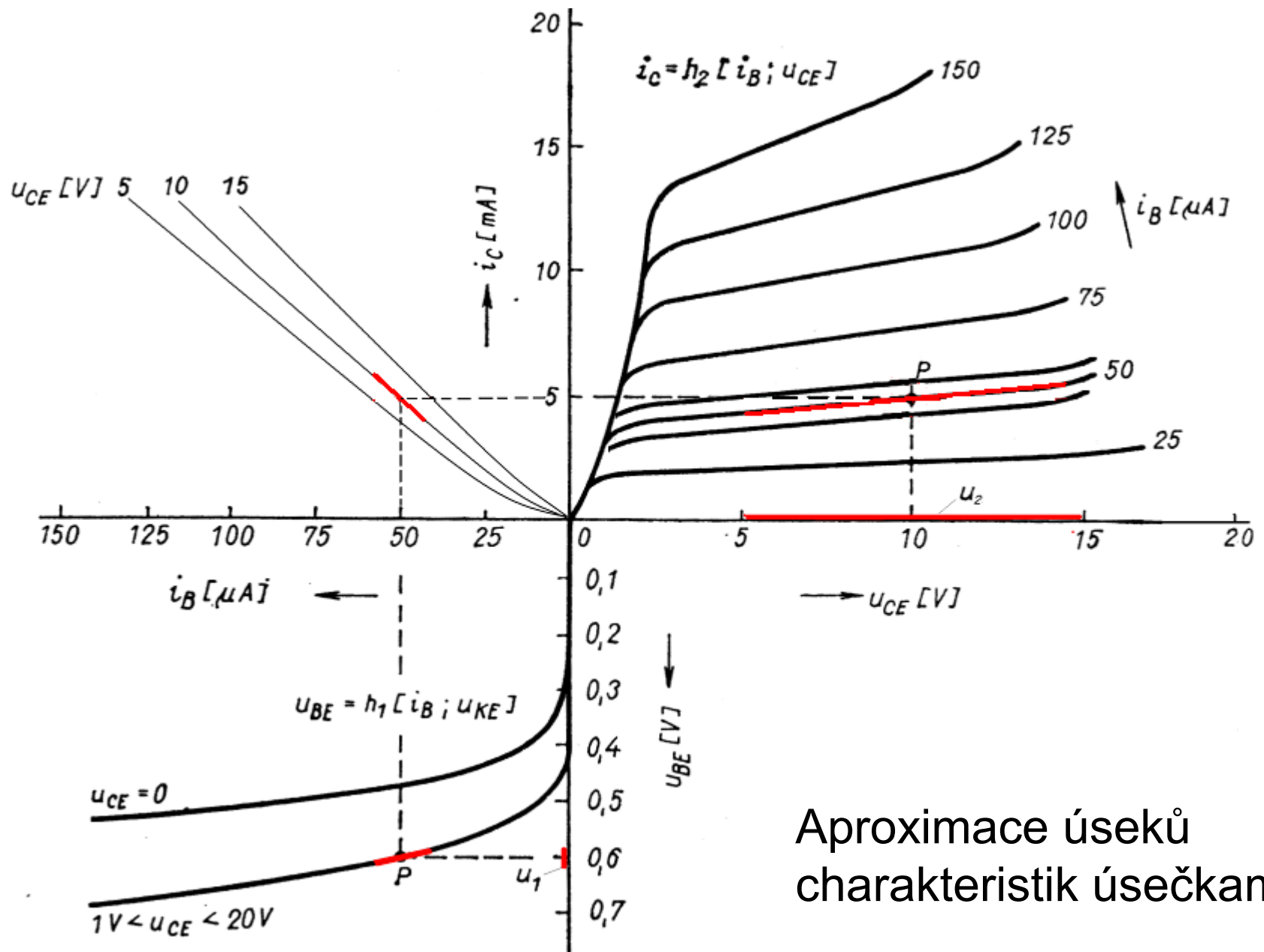
$$h_{11} = \frac{U_1}{I_1} \quad \text{pro } U_2 = \text{konst}$$

$$h_{12} = \frac{U_1}{U_2} \quad \text{pro } I_1 = \text{konst}$$

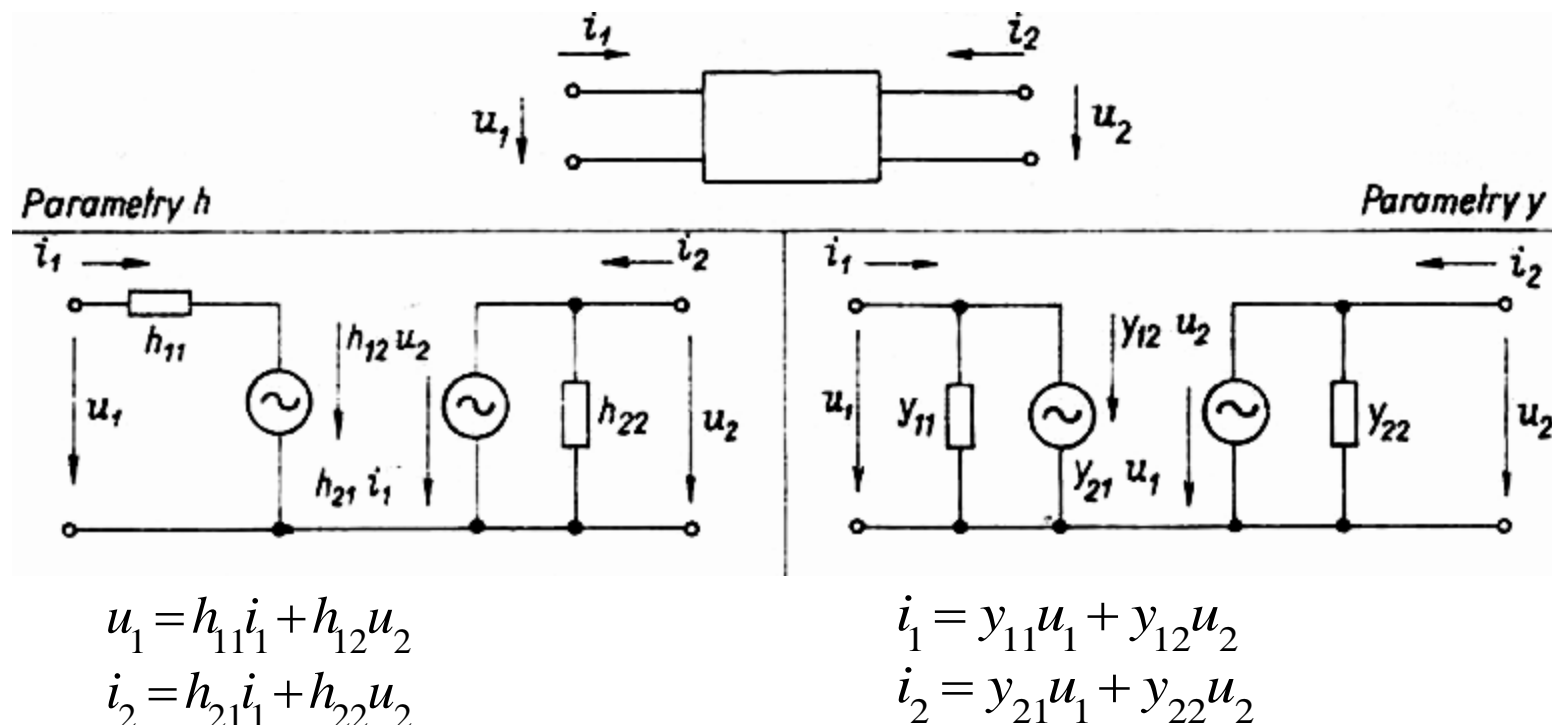
$$h_{21} = \frac{I_2}{I_1} \quad \text{pro } U_2 = \text{konst}$$

$$h_{22} = \frac{I_2}{U_2} \quad \text{pro } I_1 = \text{konst}$$

DIFERENCIÁLNÍ PARAMETRY

$u_{1,2}=\Delta U_{1,2}$ $i_{1,2}=\Delta I_{1,2}$ vyjadřují parametry pro zpracování malého signálu v pracovním bodě

Parametry v definovaném pracovním bodě a při zvolené frekvenci jsou určeny 4 komplexními čísly: ($y=g + jb$)

AF239, $U_{CE}=10$ V, $I_c=2$ mA, 200 MHz

$$g_{11b} = 45 \text{ mS}$$

$$|y_{12b}| = 0,09 \text{ mS}$$

$$|y_{21b}| = 52 \text{ mS}$$

$$g_{22b} = 0,05 \text{ mS}$$

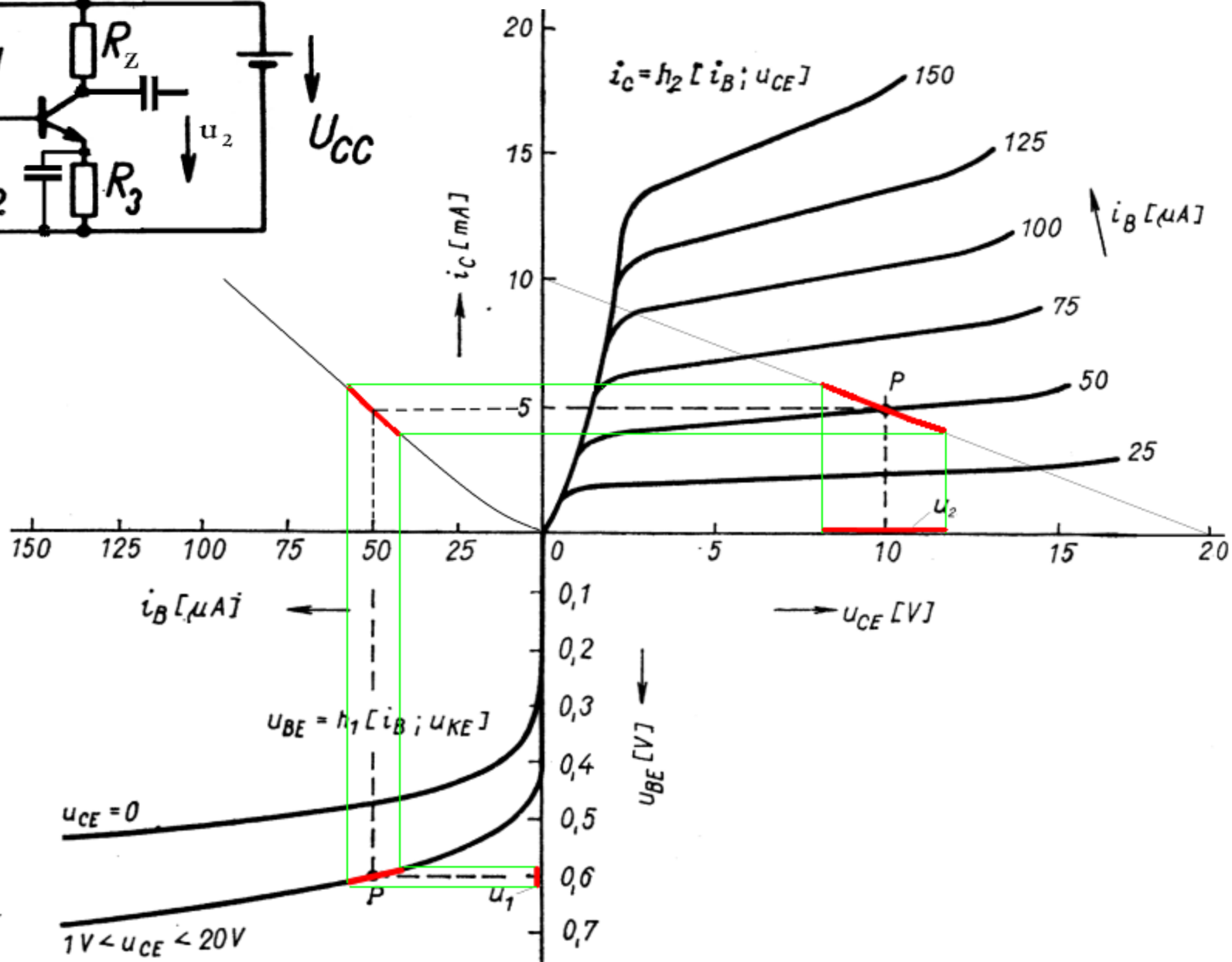
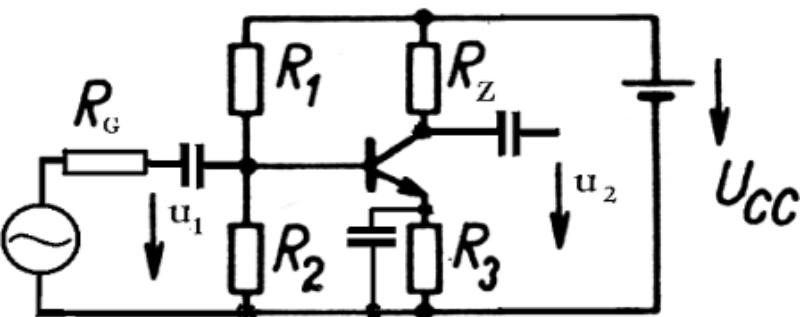
$$-b_{11b} = 29 \text{ mS}$$

$$\Phi_{12b} = -90^\circ$$

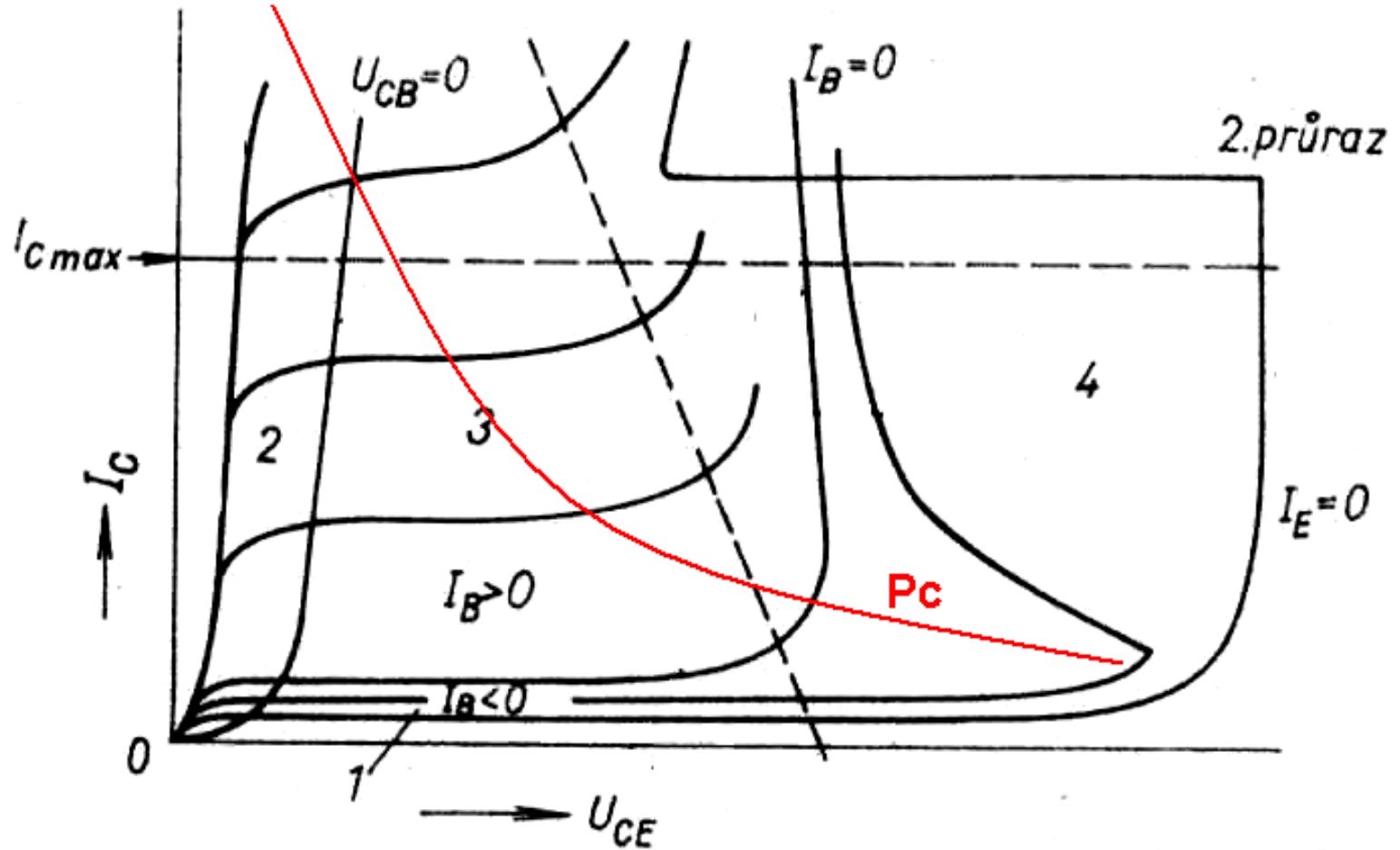
$$\Phi_{21b} = 135^\circ$$

$$b_{22b} = 1,6 \text{ mS}$$

TRANZISTOROVÝ ZESILOVAČ

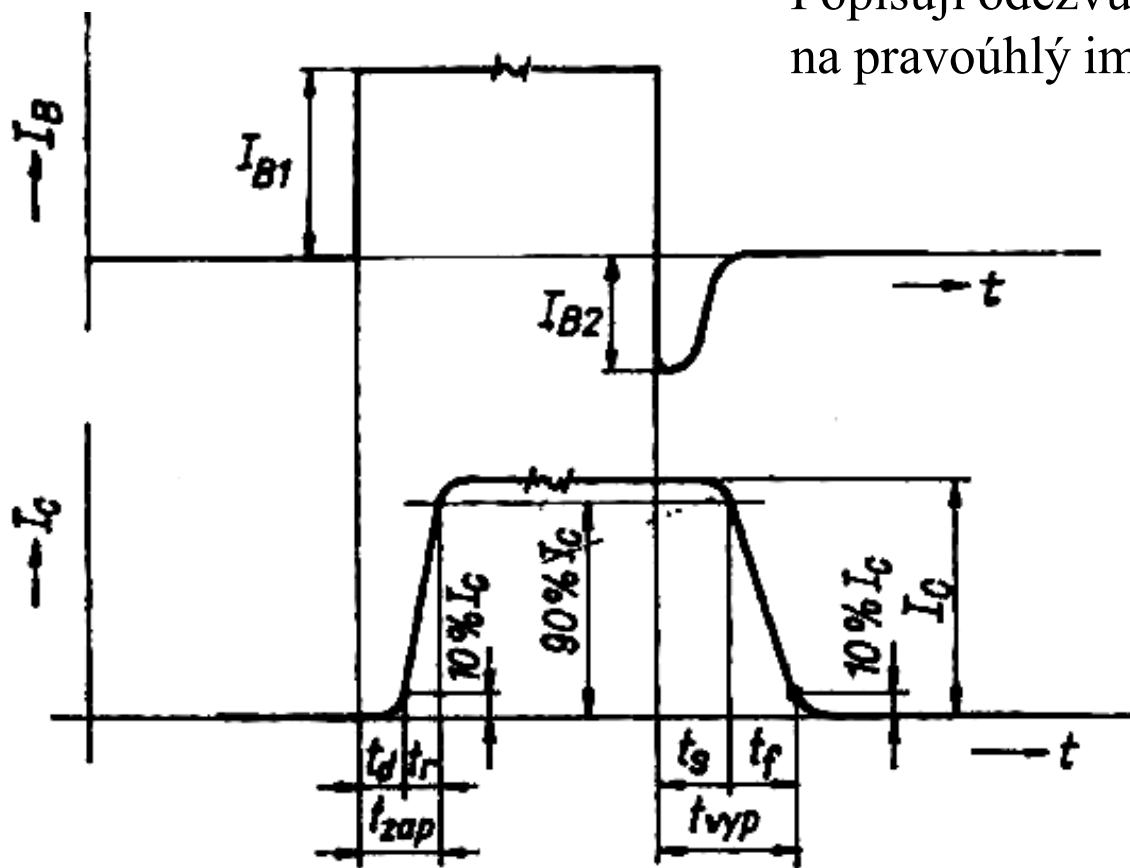
DOVOLENÉ PRACOVNÍ OBLASTI TRANZISTORU

- 1 – oblast zavřeného tranzistoru
- 2 – oblast saturace
- 3 – lineární oblast, aktivní oblast
- 4 – oblast lavinového průřezu

SPÍNACÍ PARAMETRY TRANZISTORU

Popisují odezvu kolektorového proudu
na pravoúhlý impulz v obvodu báze

t_d doba zpoždění

t_r doba čela

t_{zap} t_{on} doba zapnutí

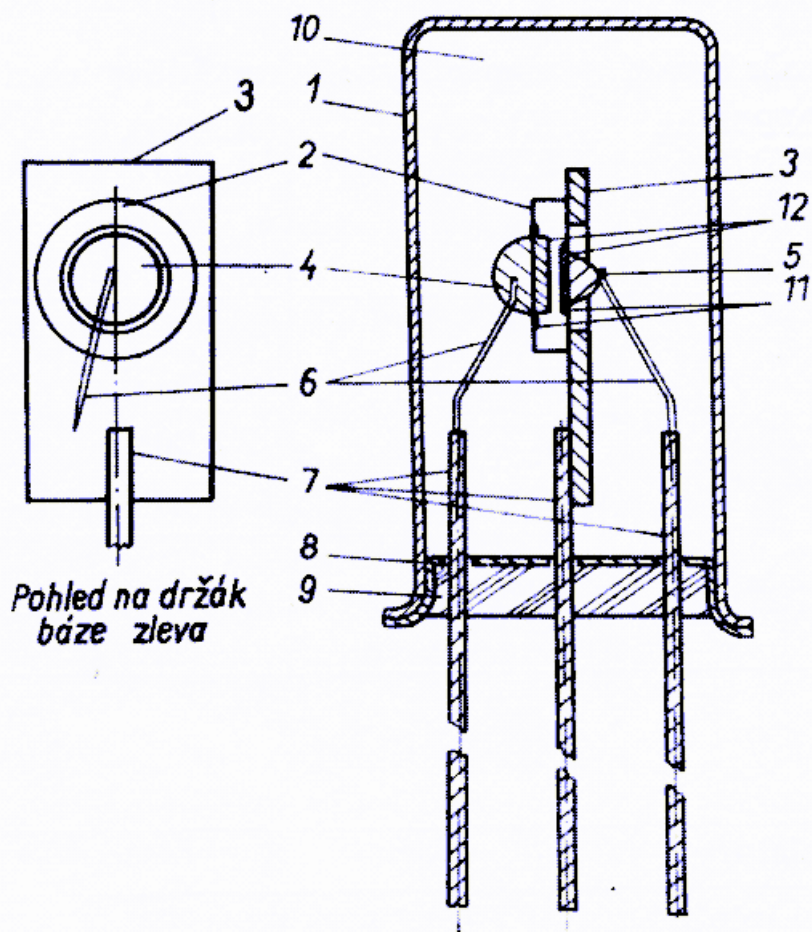
t_s doba přesahu

t_f doba týlu

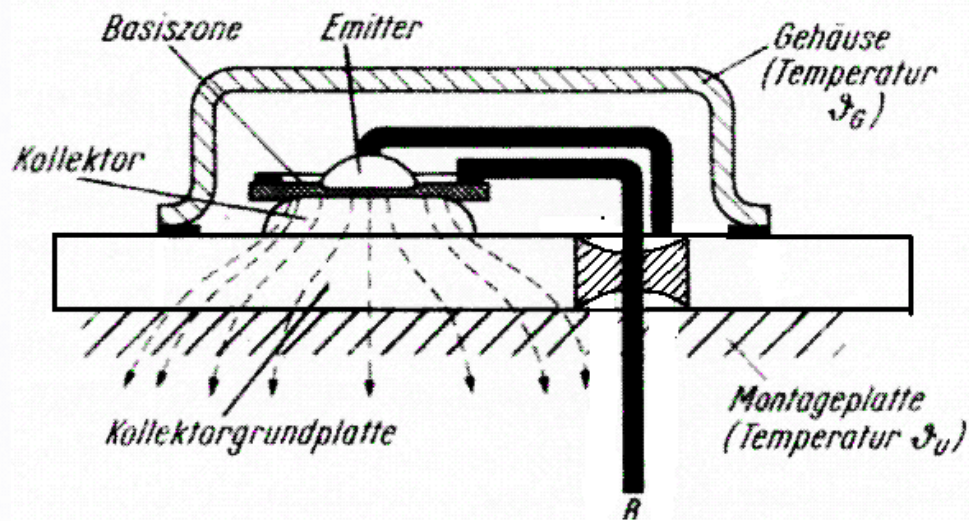
t_{vyp} t_{off} doba rozepnutí

MALÝ VÝKON

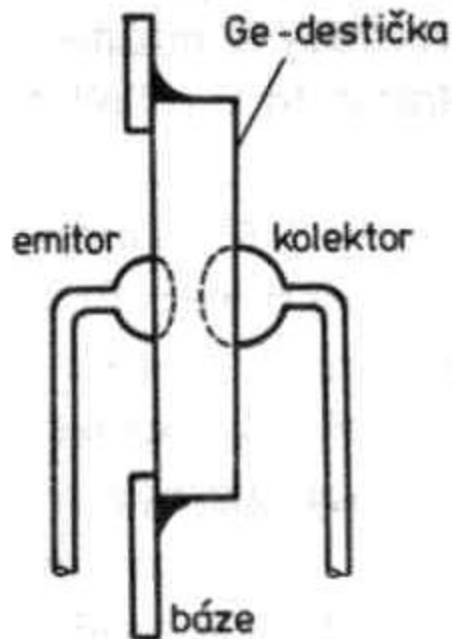
VELKÝ VÝKON

STRUKTURY A TECHNOLOGIE VÝROBY TRANZISTORŮ

HROTOVÝ, nebo obecněji kontaktní tranzistor, byl spíše fyzikální přístroj než elektronická součástka

TAŽENÝ – změna vodivosti přidáváním dopantů během tažení, nezesilovalo to
SLITINOVÝ tranzistor – první komerčně vyráběná a spolehlivá konstrukce

Struktura vychází z Ge destičky, která v hotovém systému tvoří bázi. Přechny kolektoru a emitoru jsou vyrobeny sléváním (legováním) Ge vhodnými dopanty, které v Ge vytvoří oblasti s opačným typem vodivosti, než má destička báze.

Tranzistor PNP   báze N   C,E indium + galium   650°C

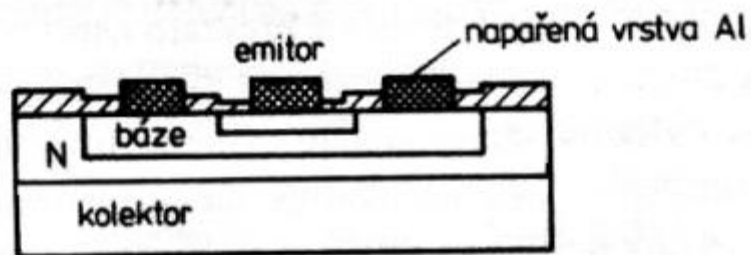
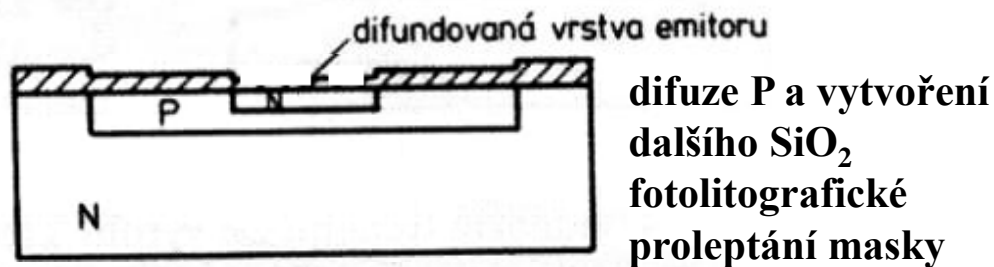
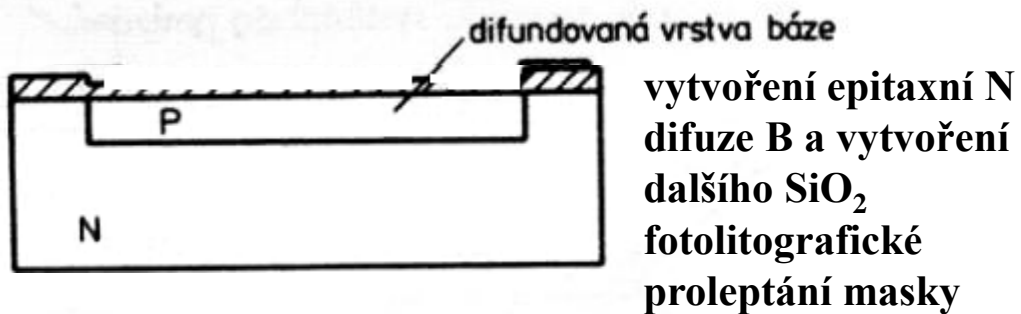
Tranzistor NPN   báze P   C,E antimon + olovo   260°C

Vlastnosti tranzistoru jsou určeny šířkou báze, (přibližně 10μm), kterou lze v procesu slévání poměrně těžko řídit.

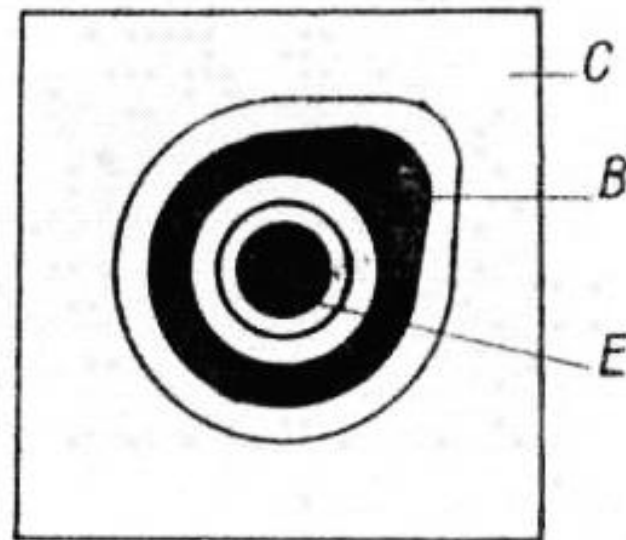
Vyrobené tranzistory mají h_{21E} v poměru až 1:10, mezní kmitočet max. 10 až 30 MHz .

PLANÁRNĚ EPITAXNÍ TECHNOLOGIE

system je vytvářen v epitaxní vrstvě tl. cca 10 μm s nízkou dotací, která byla nanesena na substrát s vysokou dotací (malý odpor kolektoru)

Horizontální struktura je u malých tranzistorů jednoduchá – kruhová

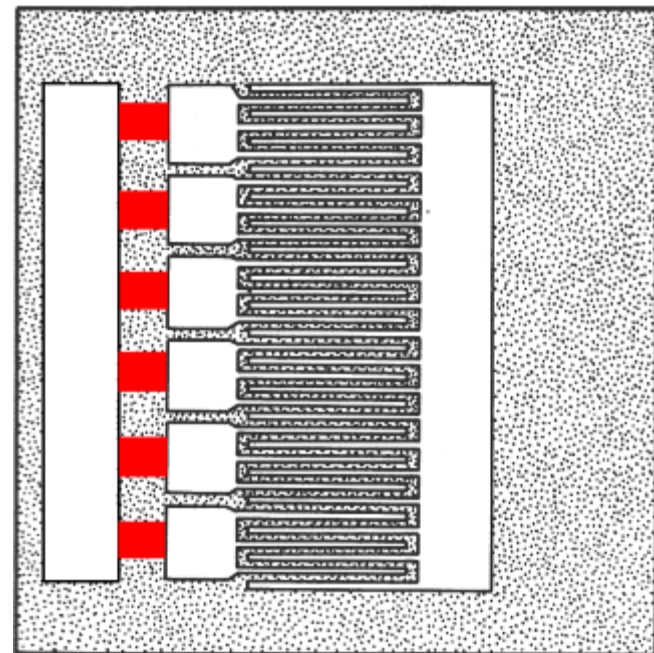
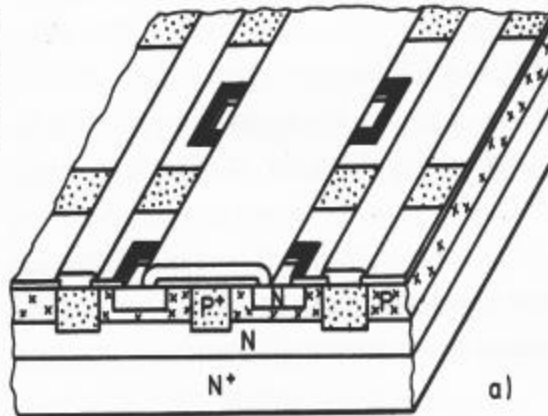
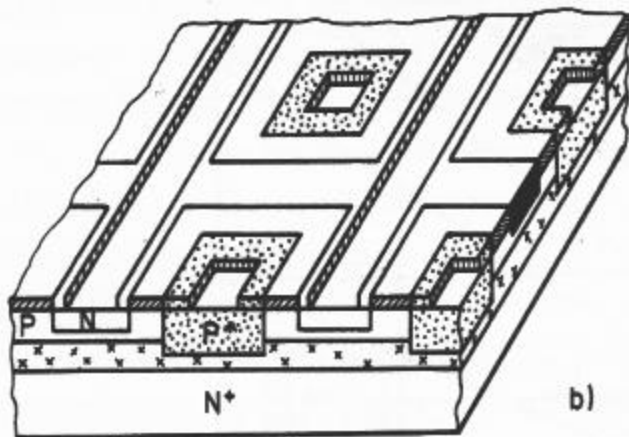
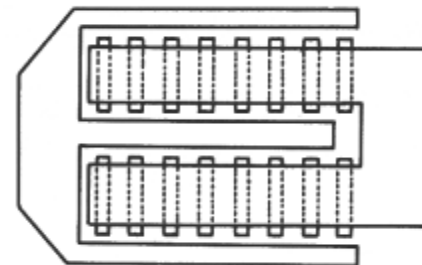
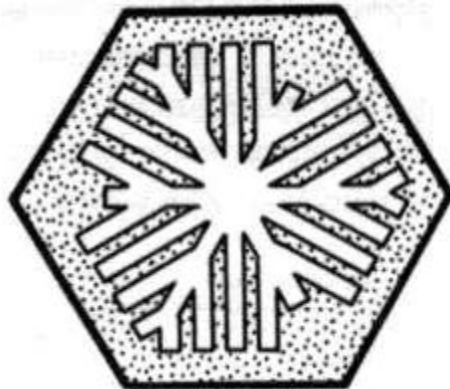
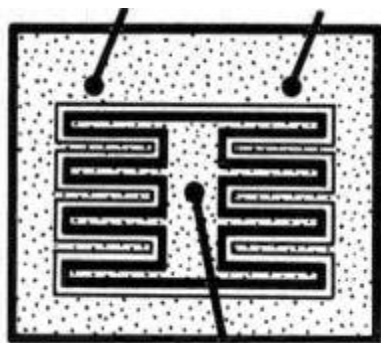
STRUKTURA

U velkých planárních tranzistorů musí zabránit koncentraci proudu na okraji emitorového přechodu

Řešením je vytvořit emitor s okrajem s maximální délkou:

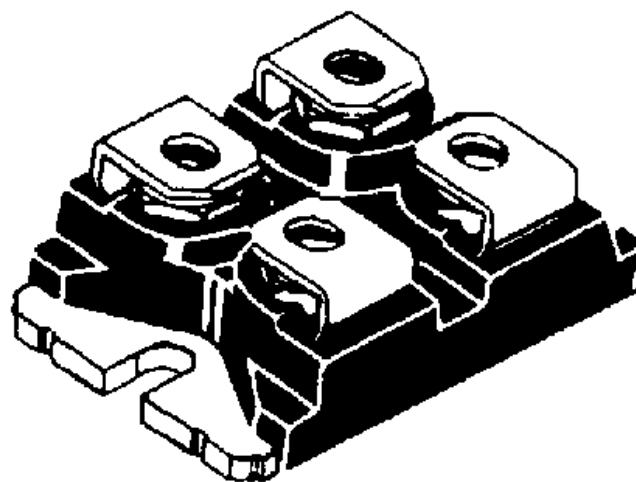
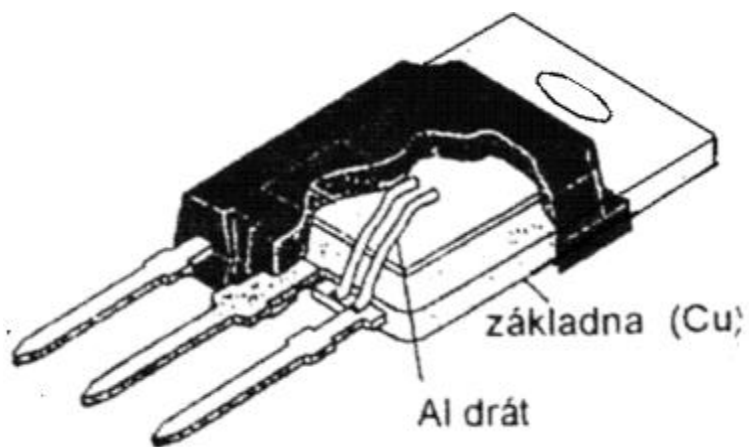
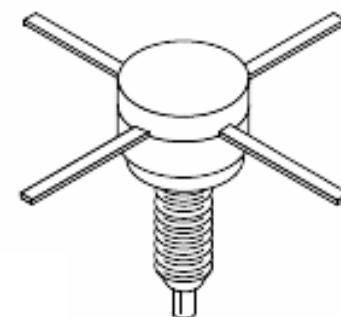
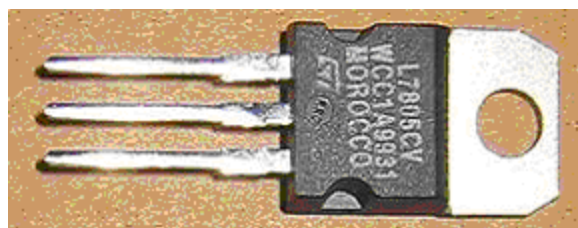
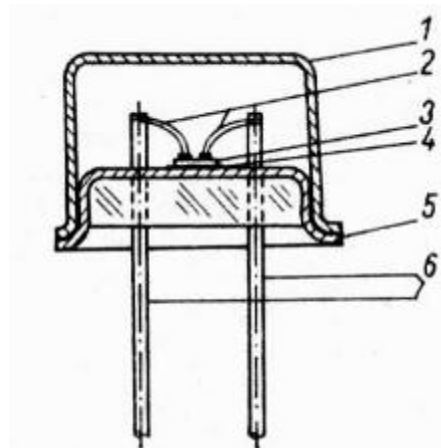
hřebínková, hvězdičková, mesh, overlay, integrované emitorové vyvažovací odpory

2N3866

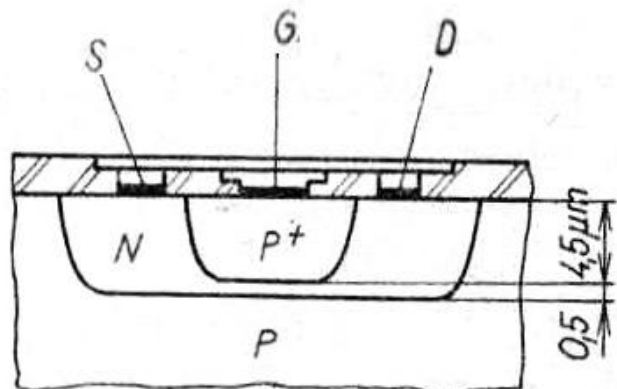
POUZDRA

SOT 227

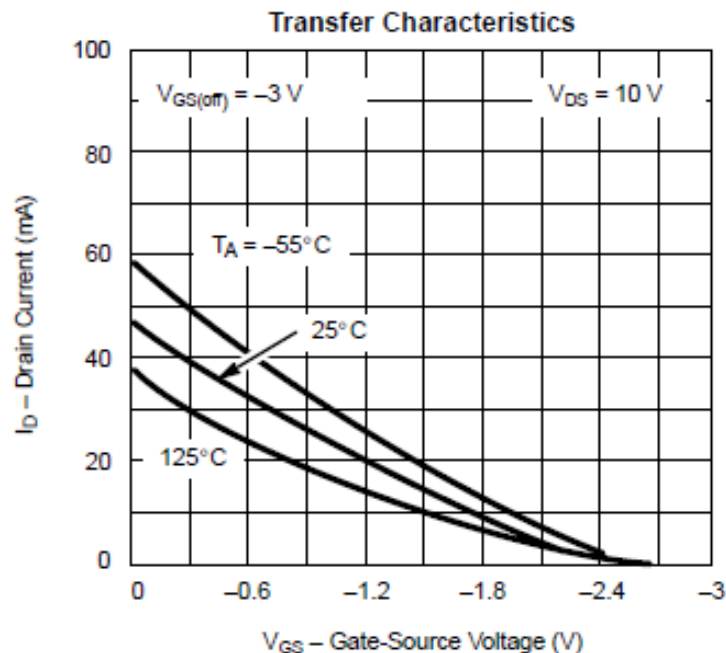
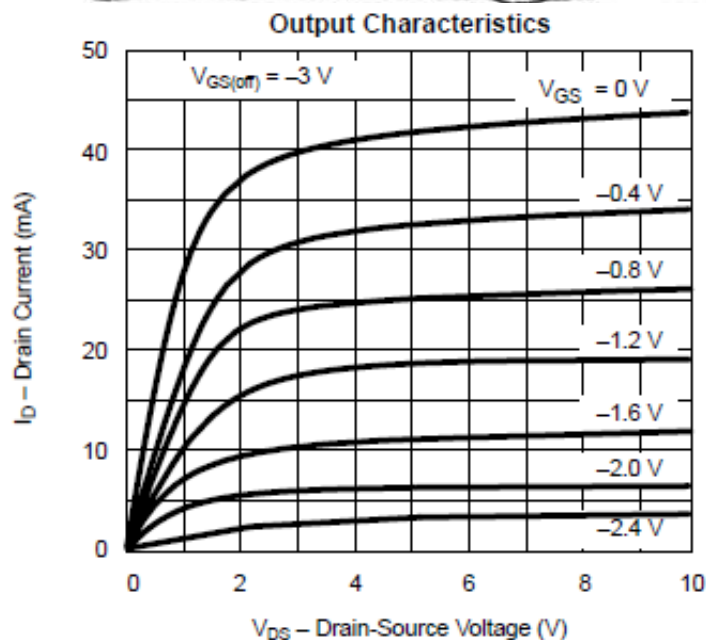
TRANZISTOR JFET

Odpor vodivého kanálu mezi elektrodami drain a source, na kterém není přechod, je ovládán napětím na elektrodě gate

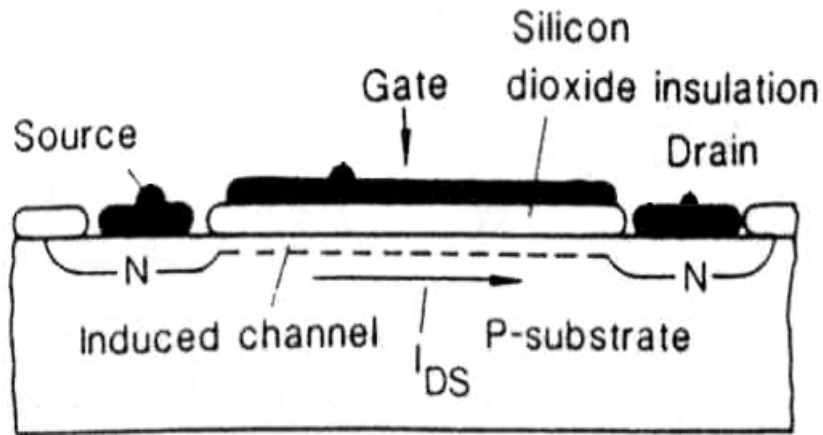
Běžná konstrukce: ochuzovaný kanál

- substrát s vodivostí P
- vestavěný kanál vodivosti N
- hradlo s vodivostí P, přiložením záporného napětí jsou vytlačovány nosiče z kanálu

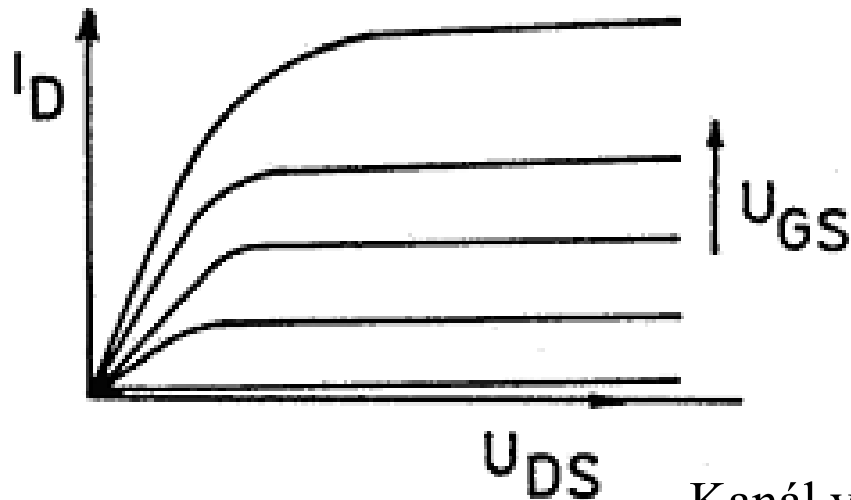

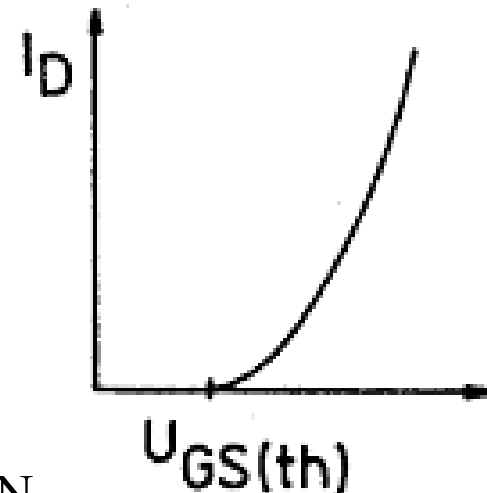
TRANZISTOR MOSFET

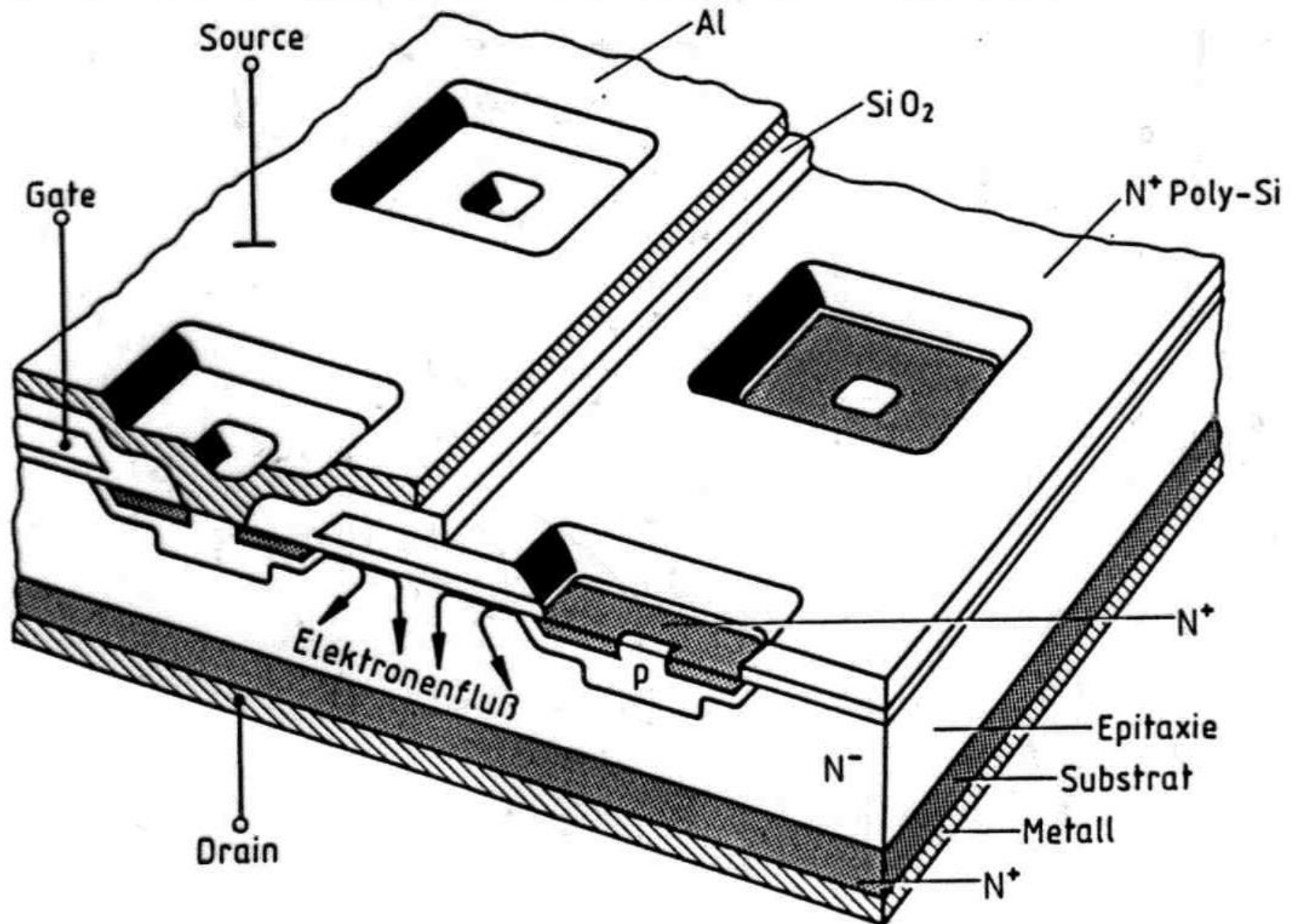
PRINCIP ČINNOSTI: Přiložením kladného napětí na hradlo se v polovodiči P pod hradlem vytvoří inverzní vrstva N, která vodivě propojí oblasti N elektrod drain a source a vzniká tak vodivý kanál, jehož odpor je možno ovládat napětím U_{GS}

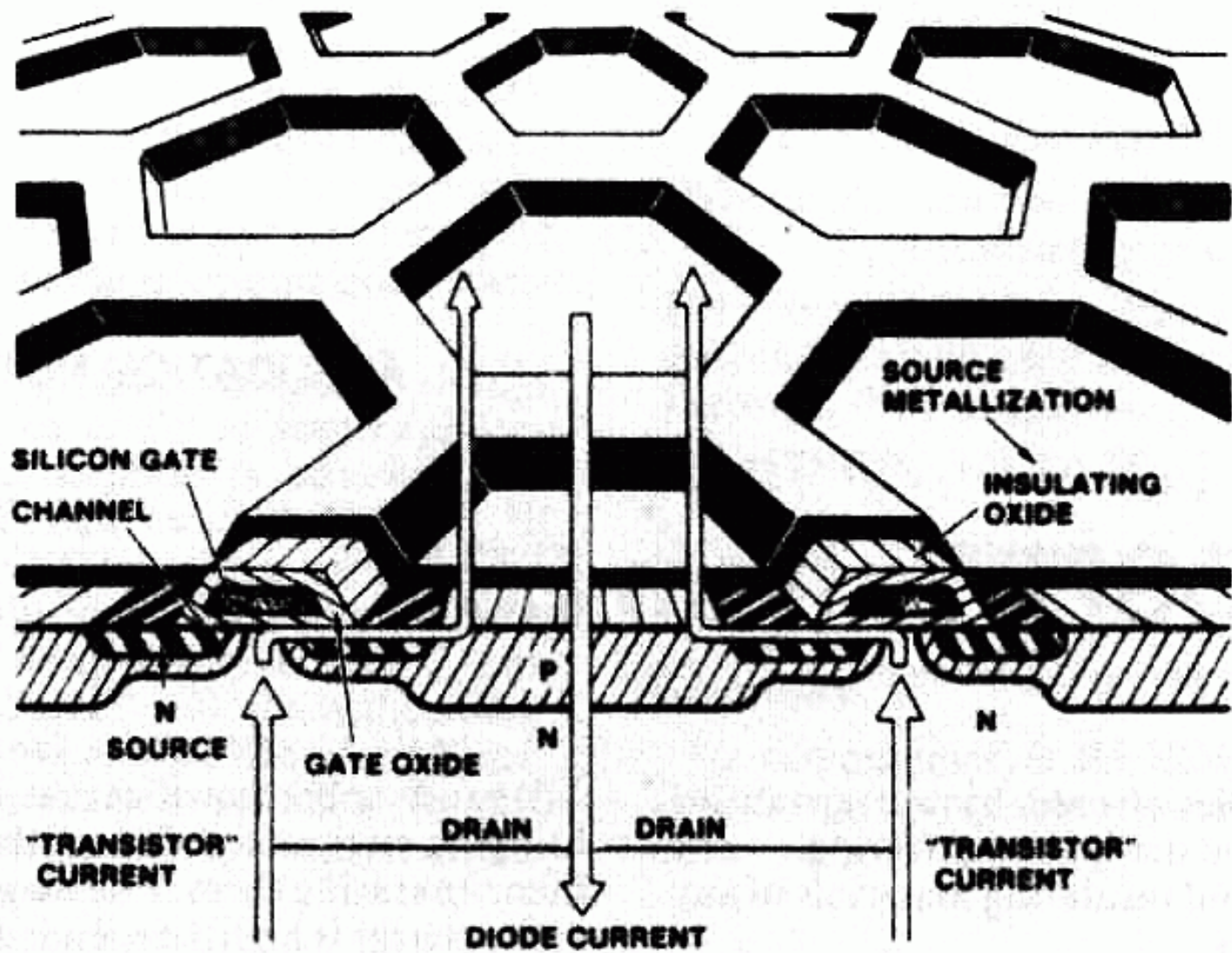
Kanál vodivosti N

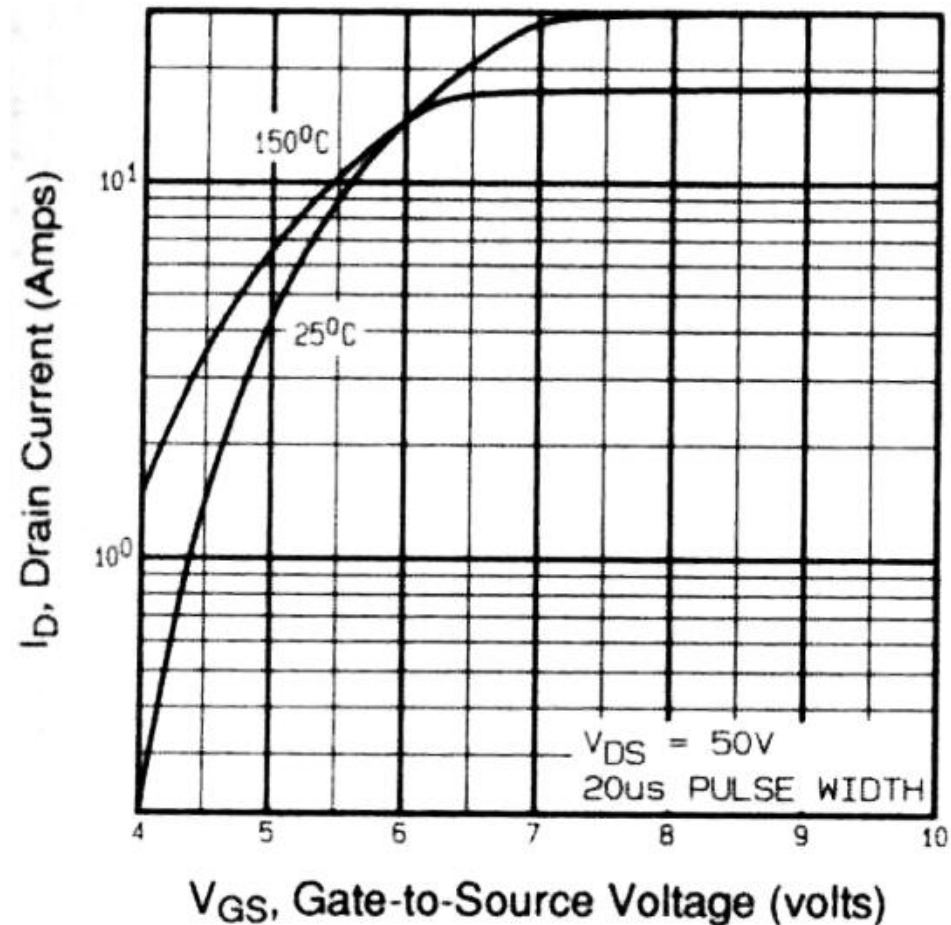
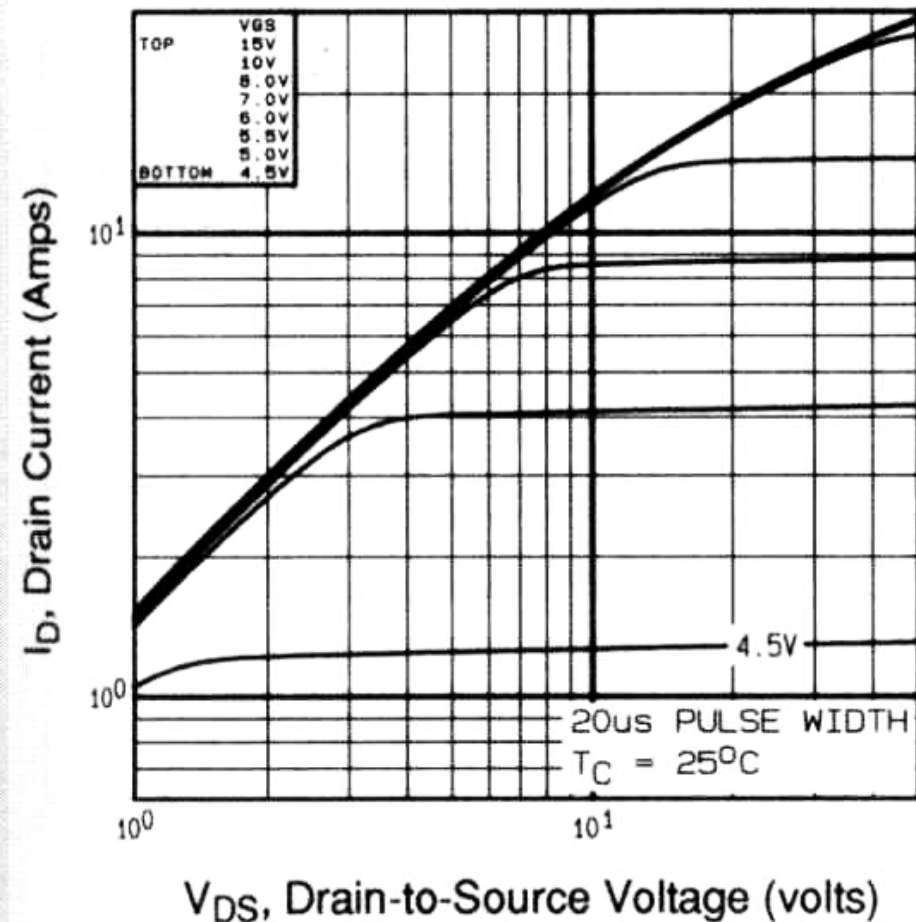
SIMPMOS

HEXFET

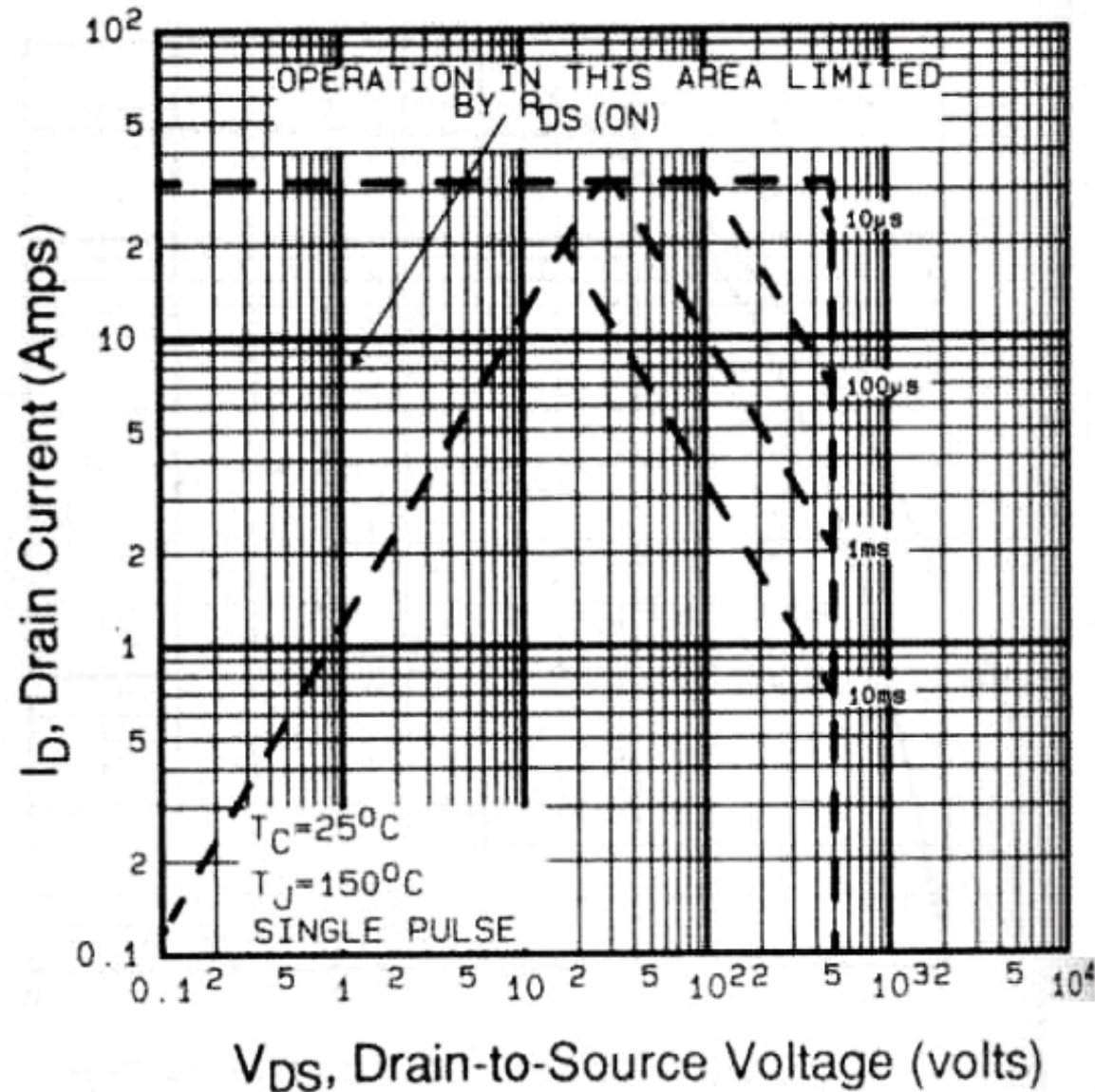
TYPICKÉ CHARAKTERISTIKY

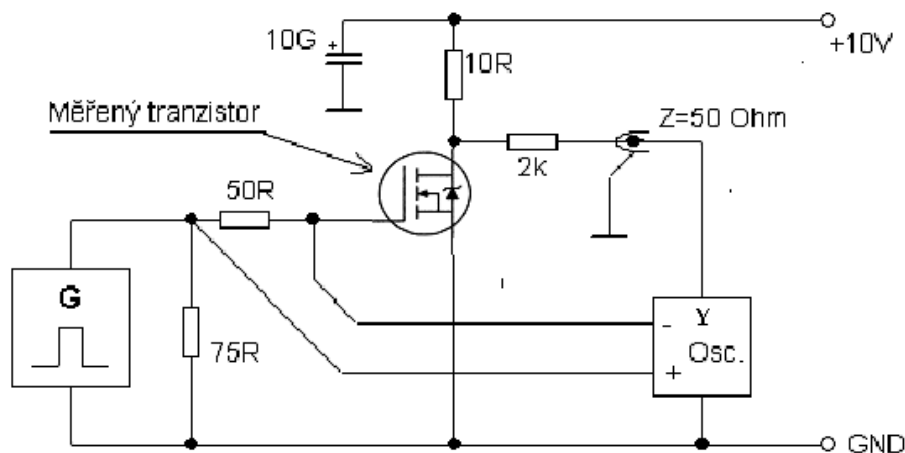
Statické charakteristiky: výstupní charakteristika, převodní charakteristika

POVOLENÁ PRACOVNÍ OBLAST

DYNAMICKÉ VLASTNOSTI

- 1- napětí na výstupu G
- 2- napětí na hradle
- 3- napětí na drainu
- 4- proud vytékající z hradla

